

ธรรมติคตบ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมเนาะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าการเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก การเกิดเป็นมนุษย์นี้เป็นอริยทรัพย์ เราได้เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา พบพระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เกิดเป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่รู้ตัวเอง รู้คั่นนะ ถ้ารู้คั่นมาเป็นสังขธรรม สังขธรรมในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ เราถึงได้เข้าใจใจ เราถึงได้เข้าใจเรื่องวิภูฏะ เรื่องการเกิดและการตาย

ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในสมัยพุทธกาลมันก็มีพวกฤๅษีชีไพรเขาก็ปฏิบัติมา เขาก็เชื่อกัน เขาก็เชื่อกันเรื่องเวียนว่ายตายเกิด เขาก็เชื่อกันเรื่องการเกิดและการตาย แต่เขาไม่มีสิ้นสุดแห่งทุกข์ใจ คำว่า “ไม่มีสิ้นสุดแห่งทุกข์” คือไม่พ้นจากการเกิดและการตายไป

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ บุปเพนิวาसानุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขณญาณ การเกิดและการตาย บุปเพนิวาसानุสติญาณคืออดีตชาติ สิ่งที่เราสะสมกันมามากน้อยขนาดไหน จุตูปปาตญาณคือว่าอนาคตยังต้องไปอีก แล้วอาสวักขณญาณมันจบสิ้นไป พอบจบสิ้น มันรู้ว่าที่เกิดที่ดับ ที่เกิด เกิดมาอย่างไร แล้วต่อไปข้างหน้าจะเป็นอย่างไร แล้วถ้าสิ้นสุดสิ้นสุดอย่างไรไป มันครบวงจรของมัน มันก็ถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้ ทีนี้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ ถึงวางธรรมและวินัยนี้ไว้ แล้วถึงสังขธรรมอันนี้ เราศึกษาสังขธรรม เราเกิดเป็นมนุษย์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าการเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก เพราะว่าการเกิดและการตาย เวียนว่ายตายเกิดในวิภูฏะ ทีนี้การเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก เราเกิดมาเป็นมนุษย์แล้วพบพระพุทธศาสนา ศาสนาสอนอย่างใดละ

ศาสนาสอนทางโลก สอนฆราวาสธรรมให้ฆราวาส กามคุณ ๕ กามคุณ กามเป็นคุณ เป็นคุณเพราะมีศีลมีธรรม มีจริยธรรมถึงเป็นคุณ ถ้ากามเป็นโทษ กามเป็นโทษเพราะอะไร เพราะเราติดในกาม เห็นใหม่ ทำร้ายกัน ทำลายกัน ฆ่าฟันกันก็เพราะเรื่องกาม นี่ถ้ากามเป็นโทษ

สิ่งที่เกิดมาเป็นมนุษย์ ถ้าชีวิตนี้เป็นบวก เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เกิดมาแล้วมีศีรัสุข เกิดมาทำสิ่งใดประสบความสำเร็จ นั่นเกิดมาเป็นบวก แล้วถ้าเกิดมาเป็นลบละ ถ้าเกิดมาเป็นลบ เกิดมาทุกข์ๆ ยากๆ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา นับถือพระพุทธศาสนาเหมือนกัน แต่ทำไมมันทุกข์มันยากขนาดนี้ นี่เกิดมาลบ ถ้าเกิดมาลบนะ ชีวิตนี้สำคัญแสนเชิญ

ถ้าเกิดมาบวกละ ถ้าเกิดมาบวกนะ ชีวิตนี้ทำสิ่งใดก็ประสบความสำเร็จ แล้วก็เชื่อมั่น หลงตัวเองไป สิ่งที่ว่าบวกๆ เป็นบวกทางโลก เป็นบวกของชีวิตใจ ชีวิตนี้เป็นบวก เป็นบวก ก็เป็นบวกทางโลก แต่ไม่ได้บวกทางธรรม ถ้าบวกทางธรรมนะ เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา เรามีจิตใจ มีความรู้สึกนึกคิดที่เราจะออกประพฤติปฏิบัติ ถ้าออกประพฤติปฏิบัติ สิ่งทางบวกทางธรรมจะเกิดขึ้นมากับเรา แต่ถ้าทางบวกทางธรรมเกิดขึ้นมากับเรา เรามีสิ่งใดถึงจะเป็นผลบวกละ

ถ้าผลบวกอยู่ที่การประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงหรือไม่ ถ้ามันไม่เป็นความจริง มันจะเป็นธรรมะติดลบ ถ้าธรรมะมันติดลบมันติดลบเพราะอะไรละ มันติดลบเพราะว่าเราทำสิ่งใดแล้วในทางธรรมมันเป็นผลลบ พอมันเป็นผลลบ สิ่งที่เป็นผลลบกับเรา ถ้าผลลบกับเรามันก็ไปบวกในเรื่องกิเลสไป เพราะกิเลสเป็นนามธรรม

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเนะ เสาวยวิมุตติสุขๆ สิ่งที่เราวยวิมุตติสุข เอาอะไรเสวยละ สิ่งที่เป็นสังฆธรรมในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุข สิ่งที่เป็นวิมุตติสุขสิ่งนั้นเป็นธรรมแท้ ถ้าธรรมแท้ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วของเราละ

ของเรา เราเชื่อมั่นในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะออกประพฤติปฏิบัติกันใช่ไหม ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราจะเอาความจริงมาจากไหน ถ้าความจริงนะ ความจริงถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา คุณทางโลกเขา ถ้าชีวิตนี้เป็นลบนะ เขาใช้จ่ายฟุ่มเฟือยของเขา เขาหาเงินหาทองมา เขาไม่รู้จักประหยัดมัธยัสถ์ของเขา เขากู้หนี้ยืมสินมาใช้สอยของเขา ชีวิตเขาติดลบนะ ถ้าชีวิตเขาเป็นลบนขึ้นมา สิ่งนั้นจะเป็นความทุกข์ความยากของเขา ความทุกข์ความยากจนถึงกับทำร้ายตัวเองได้ เพราะไม่มีทางออก ถ้าชีวิตเป็นบวก บวกทางโลก บวกทางโลกทำสิ่งใดประสบความสำเร็จของเขา สิ่งนั้นมันเป็นบวก แต่ก็บวกรื่องโลกๆ ใจ

ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเรารู้จักเก็บหอมรอมริบ เราทำสิ่งที่เป็นประโยชน์กับเรา สิ่งทีประหยัดมัธยัสถ์ขึ้นมา คนที่ชีวิตเขาเป็นบวกเพราะเขารู้จักประหยัดมัธยัสถ์ เขามีสติปัญญาของเขา เขารักษาสมบัติของเขา เขารู้จักบริหารจัดการของเขา ชีวิตของเขาก็ร่มเย็นเป็นสุขของเขา นั่นเพราะเขามีสติเขามีปัญญา เขารู้จักประหยัดมัธยัสถ์ เพราะเขามีคุณธรรมในหัวใจ แต่เราจะประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าเราไม่มีความขยันหมั่นเพียร มันก็เหมือนทางโลก

ถ้าธรรมะติคตลป ติคตลเพราะอะไร ติคตลเพราะเราไม่มีสติ เราไม่มีปัญญา เราไม่รู้จักรักษาหัวใจของเรา ธรรมะนั้นจะติคตล ติคตลจนไม่มีสิ่งใดจะเป็นสมบัติของเราเลย แล้วเรามาปฏิบัติกัน เราว่าสิ่งนี้ทุกข์ยาก ทุกข์ยากมาก พอมันติคตลแล้วมันก็ไปบวกให้กิเลสไป พอมันบวกให้กิเลส กิเลสมันก็เหยียบย่ำในหัวใจ

ถ้าเราปฏิบัติมา ถ้าธรรมะเป็นบวกๆ ถ้าธรรมะเป็นบวก เราต้องมีสติเราต้องมีปัญญา เราจะรักษาหัวใจของเราให้มันเป็นคุณธรรมขึ้นมาในใจของเรา ถ้ามันรักษาหัวใจของเราให้มีคุณธรรมขึ้นมา มันจะเป็นบวกมากขึ้นๆ ถ้าเป็นบวกมากขึ้นๆ มันจะละเอียดลึกซึ้งเข้าไปสู่ใจของเรา ถ้ามันละเอียดลึกซึ้งเข้าไปสู่ใจของเรา คนที่ประพฤติปฏิบัติถ้ามีครูบาอาจารย์ ถ้าครูบาอาจารย์เราทำความสงบของใจได้ เราฟังเทศน์ครูบาอาจารย์เราได้เลย

ถ้าเทศน์ครูบาอาจารย์ของท่านไม่รู้จักความสงบของใจ "ไม่รู้จักการฝึกหัดใช้ปัญญา แล้วถ้าปัญญาทางโลกนะ ถ้าอยู่กับครูบาอาจารย์ ปัญญาทางโลก ท่านเข้าใจของท่านได้ว่าสิ่งใด ที่เป็นปัญญาทางโลก ฉะนั้น ปัญญาทางโลก สิ่งที่เป็นปัญญาทางโลกมันเป็นวิชาชีพ มันเป็นประโยชน์กับชีวิต ถ้าชีวิตเป็นบวก เรามีวิชาการของเรา มีการศึกษาของเรา การศึกษานั้นเป็นวิชาชีพของเราได้ เราหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องเราได้ นี่เป็นอาชีพของเรา สิ่งนั้นเป็นวิชาการทางโลก แต่วิชาการทางโลก ถ้าเวลาจะมาปฏิบัติธรรม สิ่งทีวิชาการทางโลกมันเป็นเรื่องของโลก มันไม่เป็นเรื่องของธรรม

ถ้าเป็นเรื่องของธรรม เรามีสติปัญญา เราจะทำความสงบของใจของเราเข้ามา ถ้าใจมันสงบเข้ามา สิ่งทีมันจะสงบเข้ามาได้สิ่งนั้นมันจะเป็นธรรม ถ้าสิ่งที่เป็นธรรมขึ้นมาไม่ได้ เพราะเรามีสติปัญญาใช่ไหม เราก็ใช้ความคิดของเราอย่างนี้เปรียบเทียบกับธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้ามาเทียบเคียงไปกับธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พอเทียบเคียงมากเท่าไร ถ้าธรรมะติดลบมันจะไปบวกกับกิเลส ถ้าไปบวกกับกิเลส สิ่งทีเรามีทางวิชาการของเรา เราจะเทียบเคียงไป เทียบเคียงของเราไป เทียบเคียงของเราไปแล้วก็ว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ ไปไง นี่กิเลสมันจะบวกไปเรื่อยๆ กิเลสมันจะบวกมากขึ้นไปเรื่อยๆ

ถ้ามีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ท่านจะคอยชี้แนะ ท่านจะคอยบอกว่าสิ่งทีเป็นสัตถุญญา อารมณ์ให้วางไว้ให้ได้ ถ้าเรายังวางสัตถุญญาอารมณ์ไม่ได้ จิตส่งออกๆ ความรู้สึกนึกคิดมันส่งออก มันส่งออก จากทีเราไม่มีสติปัญญาไง ถ้าเราไม่มีสติปัญญา ทำไมเราเรียนมาถึงขนาดนี้ เรามีวิชาการขนาดนี้ นี่ไม่ใช่สติปัญญาหรือ...นี่มันเป็นสัตถุญญา นี่มันเป็นทางวิชาการทีเราจำได้หมายรู้ แต่ถ้าสติปัญญา สติปัญญาคือสติปัญญาทียับยั้งสิ่งนี้ ถ้าสติปัญญายับยั้งสิ่งนี้ ถ้าธรรมเราเป็นบวก กิเลสมันจะเป็นลบ ถ้ากิเลสเป็นลบขึ้นมา สิ่งทีเราประพฤติปฏิบัติมันจะเป็นความจริงขึ้นมา จะเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าความจริงอย่างนี้เกิดขึ้นมา นี้ภาคปฏิบัติ ถ้าเราภาคปฏิบัติมันเป็นความจริงขึ้นมา ธรรมะจะบวกขึ้นๆ กับในชีวิตของเรา นี่ชีวิตของนักปฏิบัติ

ถ้าชีวิตของนักปฏิบัติ ถ้ามีครูมีอาจารย์คอยชี้แนะเรา เราทำของเรา ครูบาอาจารย์บอกว่า “ทำความสงบของใจก่อน ทำความสงบของใจก่อน”

แต่ทางโลกเขา ทางโลกเขาบอกว่า “ให้ใช้ปัญญาไปเลย ถ้าใช้ปัญญา พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาแห่งปัญญา เราใช้ปัญญาของเราไปเลย ถ้าปัญญาอย่างนี้มันจะเป็นการปฏิบัติธรรม ปัญญาอย่างนี้เป็นการปฏิบัติธรรม”

การปฏิบัติธรรมแบบนี้ การปฏิบัติธรรมโดยใช้ปัญญาไปเลย ใช้ปัญญา เห็นไหม นี่กิเลสมันเป็นบวก กิเลสมันเป็นบวกนะ บวกเพราะอะไร บวกเพราะว่าเราไม่มีสัจจะความจริงในหัวใจ ถ้าเราใช้ปัญญาไปเลย เพราะปัญญาอย่างนี้ก็กิเลสมันบวกขึ้นมา บวกขึ้นมาเพราะเราใช้ปัญญาของเราไป เราจะเทียบเคียงว่าสิ่งนั้นเป็นธรรม สิ่งนี้เป็นธรรม เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ เราก็สร้างภาพของเราให้เป็นธรรมขึ้นมาในหัวใจของเรา แล้วกิเลสมันบวกมากขึ้นไป บอกว่า ถ้าไปทำความสงบของใจ ถ้าเราทำสมถะมันจะเนิ่นช้า ทำความสงบของใจมันเนิ่นช้า ทำให้เสียเวลาเปล่า ถ้าเราใช้ปัญญาของเราไป ปัญญาของมันจะชำระล้างกิเลส ปัญญาของมันจะเป็นสัจธรรมในหัวใจของเรา เห็นไหม แล้วก็อ้างอิงกันไป อ้างอิงว่า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาไปเทศน์ธรรมจกๆ ไปเทศน์กับปัญจวัคคีย์ ไม่ได้บอกให้ปัญจวัคคีย์ทำสมถะไปเทศน์ปัญจวัคคีย์ แล้วทำไมพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม

เป็นเพราะว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอาจารย์ของปัญจวัคคีย์ ถ้าเป็นอาจารย์ของปัญจวัคคีย์ เวลาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยายามรื้อค้นอยู่ ปัญจวัคคีย์ก็ได้ อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่เหมือนกัน ถ้าอุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ ประพฤติปฏิบัติมาด้วยกันก็ต้องรู้ รู้ว่าจิตใจของเขามากน้อยขนาดไหน

แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมขึ้นมา เติงญาณๆ นั้นนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุขแล้ว เติงญาณว่าจะรู้สัตว์นั้นสัตว์ จะเอาใครดี ในเมื่ออุทกดาบสกับอาฬารดาบสก็เพิ่งตายไปแล้ว จะเอาใครดีๆ ก็ต้องเล็งญาณว่าหัวใจของเขาพร้อม พร้อมเพราะอะไรล่ะ พร้อมเพราะเขาทำความสงบของใจของเขาเข้ามาใช้ไหม เขามีหลักมีเกณฑ์ของเขา

ถ้ามีหลักมีเกณฑ์ของเขา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปแสดงธรรมจักๆ พอแสดงธรรมจักๆ ไม่ได้บอกให้ทำสมณะ ไม่ได้บอกให้ทำความสงบของใจเข้ามา แต่แสดงธรรมจักๆ ไป ทำไม พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรมล่ะ

เพราะพระอัญญาโกณฑัญญะ จิตใจของท่านพร้อมเสมอ จิตใจของท่านประพฤติปฏิบัติ มา ทำความสงบของใจเข้ามา มีความพร้อมที่จะรับ มีผู้ชี้แนะ แล้วจะมีดวงตาเห็นธรรมขึ้นมาจนได้ นั่นเป็นเพราะว่าเขามีวุฒิภาวะของเขาที่เขาพร้อมของเขา

แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม ก็เลสเป็นบวก เวลากิเลสมันบวก เราก็ล้มลุกคลุกคลาน เราทำอะไรก็ไม่ได้ผล ถ้าเราทำอะไรไม่ได้ผล ทำสิ่งใดไม่สมความปรารถนา เราก็เร่าร้อน ในหัวใจของเรา นี่กิเลสมันบวกมาเรื่อย แล้วมันจะบวกมากขึ้นไป มันจะบวกมากขึ้นไปให้เรายึดมั่นถือมั่นของเรา นี่มันไปบวกใจ มันไปบวกกับกิเลสตัดหาความทะยานอยากให้มีมากขึ้น

แต่ถ้าธรรมะเป็นบวก ธรรมะไม่ติดลบ ธรรมะเป็นบวกนะ ธรรมะเป็นบวก ชีวิตที่เขาเป็นบวก เขามีสติมีปัญหา เขาประหัตมัจฉัตถ์ของเขา ธรรมะของเขาถึงจะเป็นบวก ชีวิตเขาถึงเป็นบวก ขึ้นมา เพราะเขามีสติปัญญา เขาประหัตมัจฉัตถ์ เขา รู้จักถนอมรักษา นี่ก็เหมือนกัน ถ้าธรรมะเราจะเป็นบวกขึ้นมา เราก็ต้องมีสติปัญญาดนอมรักษาของเรา ถิ่นถนอมรักษาของเรา

เวลาล้มลุกคลุกคลาน ทำความสงบของใจล้มลุกคลุกคลานมากนะ เราประพฤติปฏิบัติกัน เราอยากจะมีธรรมะเป็นสุข มีความร่มเย็นเป็นสุข ถ้าจิตใจมันสงบเข้ามามันก็มีความร่มเย็นเป็นสุขแล้วละ จิตใจที่มันฟุ้งมันซ่าน จิตใจที่เราปรารถนา จิตใจที่เราตั้งเป้าของเราไว้ สิ่งนี้มันจะเอาฟืนเอาไฟมาเผาเรา มันเอาฟืนเอาไฟมาเผาเราเพราะว่ามันเป็นตัดหาความทะยานอยาก เราก็อยากได้ออยากได้อยู่แล้ว แล้วคนเรา คนเราถ้าไม่มีกำลัง มันยกของหนัก ทำสิ่งใดมันล้มลุกคลุกคลานไปทั้งนั้นนะ คนใดถ้าร่างกายเขาแข็งแรง เขาทำอะไรเขาก็สมความปรารถนาของเขา

นี่ก็เหมือนกัน จิตใจของเราอ่อนแอ แล้วเราก็ปรารถนา เราก็ตั้งเป้าของเราว่าเราจะถึงที่สุดแห่งทุกข์ให้ได้ เราพยายามทำของเรา แล้วก็ล้มลุกคลุกคลานไป เห็นไหม ธรรมะติดลบ แต่ถ้าพูด

ถึงเรามีสติปัญญา เรามีสติปัญญาเก็บหอมรอมริบของเรา เราจะทำของเรา ทำจิตใจของเราให้มั่นคงขึ้นมา ถ้าจิตใจของเรามั่นคงขึ้นมา เวลาชีวิตเขาเป็นบวกเขายังรู้จักประหยัดมัธยัสถ์ เขายังรู้จักเก็บหอมรอมริบของเขา เขารู้จักรักษาทรัพย์สมบัติของเขา นี่ของเรา ศีล สมาธิ ปัญญา

ศีลของเรา เรารักษาของเรา เราดูแลของเรา แล้วเวลาเราจะประพฤติปฏิบัติของเรา เราใช้คำบริกรรมพุทโธก็ได้ ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ มันจะล้มลุกคลุกคลาน มันจะมีความทุกข์ยากขนาดไหน เรามีความเพียรของเรา เราหมั่นเพียรของเรา เราเชื่อ เราเป็นชาวพุทธ เรามีไตรสรณคมน์ เราระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ สิ่งที่ต้องศรัทธาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้มันจะผิดพลาดไปไหน

เราศึกษามาขนาดไหนก็แล้วแต่ สังคมที่เขาประพฤติปฏิบัติกัน เรามองเห็นเขา สังคมที่เขาปฏิบัติแล้วเขาพยายามสร้างภาพกัน เขาสร้างภาพ เพราะเวลาถ้าเราไม่ได้ประพฤติปฏิบัติใช้ไหม เรายังไม่ปฏิบัติ เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราศึกษามาแค่ไหนนั้น เป็นภาคปริยัติ เป็นเรื่องของโลก โลกศึกษาขนาดไหนก็ได้ แต่เป็นความจริงไหมละ เราไม่มีความจริง ฉะนั้น จิตใจของเรามันมีกิเลสครอบงำอยู่ ฉะนั้น พอเรามองไปว่าเราอยากประพฤติปฏิบัติ เราก็ต้องแสวงหาสิ่งที่แนวทางในการปฏิบัติ เราก็มองไป เราก็เห็นโลกเขาทำกันแบบนั้น โลกเขาทำกันแบบนั้น

กาลามสูตรไง กาลามสูตรแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าไม่ให้เชื่อ ไม่ให้เชื่อว่ามันเป็นไปได้ มันเป็นที่สังคม สังคมที่เขาทำกันแล้วเขาบอกว่าเขามีความสุขๆ มันเป็นไปได้มากน้อยขนาดไหน เรายังไม่เชื่อเขา ถ้าเราไม่เชื่อ สิ่งที่เขาไม่เชื่อเขา เรากลับมาถึงความจริงของเรา ถ้าเรากลับมาเป็นความจริงของเราละ เราทำแล้วมันจะเป็นจริงหรือไม่เป็นจริง ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมา เราตั้งสติของเรา มันต้องพิสูจน์กัน พิสูจน์ว่า ถ้ามันฟังชาน มันมีความทุกข์ความยาก ความทุกข์ความยากมันเกิดมาจากไหน

ความทุกข์ความยากมันก็เกิดมาจากกิเลสมันป้อนให้ฟังนั้นนะ กิเลสตัดหาความทะยานอยากในหัวใจ พญามารมันป้อนให้ มันครอบครองหัวใจของเราอยู่แล้ว เวลามันป้อนมันก็ป้อน

แต่สิ่งที่เป็นพิษเป็นภัยกับในหัวใจของเรา ถ้ามันบ่อนสิ่งที่ เป็นพิษเป็นภัยกับในหัวใจของเรา นี่ ธรรมะคิดลปแล้ว “ปฏิบัติธรรมแล้วไม่ได้ผล ปฏิบัติธรรมแล้วทำไมมันทุกข์ยากขนาดนี้ ปฏิบัติธรรม แล้วมันต้องมีความสุขสิ”

ความสุขมันจะมีต่อเมื่อธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ถ้าเหตุปัจจัยมันสมควร มันมีความสุข ของมัน แต่เหตุปัจจัยนี้ก็กิเลสมันบ่อนให้ กิเลสมันจินตนาการ กิเลสมันสร้างภาพ มันเอาธรรมะ มาเบี่ยงเบนว่า ถ้าเป็นธรรมมันต้องปล่อยวาง ถ้าเป็นธรรมต้องมีความสุข ถ้าเป็นธรรมนะ เราก็บอก ว่าเราเป็นธรรม

อันนั้นมันเหม่อลอยนะ สิ่งที่เหม่อลอยเพราะอะไร เพราะมันรักษาไม่ได้ ธรรมทั้งหลาย มาแต่เหตุ มันไม่มีเหตุมีผลสมควรแก่ธรรม ถ้ามันมีเหตุมีผลสมควรแก่ธรรม เราจะต้องมี สติปัญญาของเราเอง เราตั้งสติของเรา เราทำของเราให้เป็นจริงของเรา ถ้ามันทำความเป็นจริง ของเรา เราดูแลหัวใจของเรานะ เก็บหอมรอมริบของเรา มันจะทุกข์มันจะยาก มันจะทุกข์ยาก มัน ทุกข์ยากแน่นอน มันทุกข์ยากเพราะเราจะต้องเอาชนะตนเอง เอาชนะหัวใจของเรา

เวลาเราพักผ่อนนอนหลับ เราก็พอใจของเรา แต่จริงๆ แล้วการพักผ่อนนอนหลับมันจะ อยู่อย่างนั้นตลอดไปได้ไหม อริยาบถ ๔ เราจะอยู่ในอริยาบถใดอริยาบถหนึ่งไม่ได้ เราจะต้องมี การเคลื่อนไหวตลอดเวลา เห็นไหม ด้วยความคุ้นเคยของเรา ทุกข์ สิ่งที่อยู่ในอริยาบถเดียว สิ่งจำเป็นอย่างนั้นมันจะเป็นทุกข์ อริยาบถเราก็เปลี่ยนแปลงมาตลอดเวลา เพราะมันทำจนเคยชิน พอทำจนเคยชิน เราทำของเราอย่างนั้น เราถึงคิดว่าเวลาเราทำสิ่งใดกิเลสมันบ่อนให้ มันก็บอก ว่า เราจะสมความปรารถนาอย่างนั้น เราทำแล้วเราจะได้ประโยชน์อย่างนั้น แต่ความจริงมันไม่ เป็น ไม่เป็นเพราะกิเลสมันบ่อนให้ตลอดเวลาไป

แต่ถ้าเรามีสติปัญญานะ เพราะกิเลสมันเป็นนามธรรม สิ่งที่ประพฤติปฏิบัติ กายภาพ เพราะเรามีร่างกายนี้ พอเรามีร่างกายนี้ ร่างกายเวลาเรานั่งสมาธิภาวนา ว่าสิ่งนี้เป็นการภาวนา เรา นั่งสมาธิ เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา สิ่งนี้มันเป็นการภาวนา ภาวนา ร่างกายมันเป็นไป อริยาบถ เห็นไหม แต่สิ่งที่เป็นนามธรรมละ สิ่งที่เป็นหัวใจของเราละ หัวใจเรายังค้ำรณของเราอยู่ เรานั่ง

นั่งนิ่งๆ แต่หัวใจไม่นิ่งกับเราหรอก ตัวเราอยู่ในวัด จิตใจของเราออกไปอยู่ข้างนอก แต่ถ้าเรามีสติปัญญา เรามีสติปัญญา เราใช้คำบริกรรม เราบังคับมัน เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เราต้องการให้จิตมันสงบเข้ามา

ถ้าจิตมันสงบเข้ามา สิ่งที่เราทำด้วยความเข้มข้นของเรา เราทำด้วยความจริงจังของเรา มันจะต่อสู้อัน ระหว่างกิเลสกับธรรมต่อสู้อัน กิเลสกับธรรม กิเลสมันป้อนให้ มันเป็นความเคยชินของมัน แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ สมาธิ ปัญญา ยังไม่เกิดกับเรา ถ้าศีล สมาธิ ปัญญา ไม่เกิดกับเรา สิ่งที่จะเกิดขึ้น นี่วิธีการใด คำบริกรรมใด ปัญญาอบรมสมาธิใด สิ่งนั้นที่มันทำของมัน เหตุมันมีขึ้นมา ถ้าเหตุมีขึ้นมา ธรรมะมันจะเจริญรุ่งเรืองแล้ว ธรรมะมันไม่ติลลปแล้ว

มันติลลปเพราะเราเข้าใจของเราไปเอง ให้กิเลสมันออกหน้าไป แล้วสิ่งนั้นว่ามันเป็นธรรมๆ มันถึงไม่เป็นจริงกับเรา ไม่มีความจริง ไม่เป็นปัจจัยตั้งเกิดขึ้นมาในใจของเรา แต่พอเราปฏิบัติของเราไป เราไม่เชื่อสิ่งใด เราวางไว้ทั้งหมด ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สาธุ! ศึกษามาแล้วเป็นภาคปริยัติ ศึกษามาแล้วนะ สิ่งที่ศึกษามา ศึกษาามาเพื่อเป็นความรู้ เขาบอกว่า “ไม่มีความรู้ปฏิบัติไม่ได้ ถ้าไม่รู้สัจธรรมปฏิบัติไม่ได้”

ความรู้อย่างนั้น ความรู้ที่เราศึกษามามันก็มีกิเลส มันมีสมุทัยเจือมาด้วย เราสร้างภาพทั้งนั้นนะ มันไม่เป็นความจริงหรอก แต่ถ้าเป็นความจริงนะ เราทำความสงบของใจเข้ามา ถ้ามีเหตุมีปัจจัย ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม จิตสงบเข้ามานะ จิตมันสงบเข้ามามันมีความสุขแล้วละ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ขณิกสมาธิหมายถึงว่ามันสงบชั่วคราว ถ้าเป็นอุปัชฌายสมาธินี้สงบมากขึ้น มันออกรู้ได้เห็น

การออกรู้ได้เห็น โดยธรรมชาติของเรา โดยสามัญสำนึกของมนุษย์ มนุษย์จะรู้ได้ด้วยอายตนะกระทบ มันถึงจะรู้สิ่งต่างๆ ได้ เวลาจิตมันสงบแล้วนะ แล้วมันออกรู้ของมัน มันมหัศจรรย์นะ สิ่งที่มีมหัศจรรย์เพราะอะไร

คำว่า “กิเลสเป็นนามธรรมๆ” กิเลสมันไม่ใช่สิ่งที่เราคิดหรืออก สิ่งที่เราคิดนะ เราคิดจาก อารมณ์ของเราไง ธรรมะติลลปมันก็คิดจากอารมณ์ของเรา มันก็ว่าอารมณ์นี้ อารมณ์สิ่งที่ไม่ดี เวลาเรามีความโลภ ความโกรธ ความหลง สิ่งนี้เป็นจืดหมดเลย จืดโลก จืดโกรธ จืดหลง อารมณ์ทั้งนั้นนะ เรา สิ่งที่เป็นอารมณ์ของเรา เราว่าสิ่งนี้เป็นกิเลสๆ...นี่มันเป็นสามัญสำนึก มันเป็นเรื่องของโลก เป็นเรื่องของโลก ของทฤษฎี ถ้าทฤษฎี เราก็เทียบเคียงเอาๆ มันไม่เป็นความจริงใจ

แต่ถ้าเราทำความเข้าใจเข้ามา พอใจมันสงบเข้ามา พอใจสงบเข้ามา สงบแล้วถ้า มันออกจืดออกเห็นของมัน เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เห็นธรรม ธรรมคืออะไร คือ ธรรมารมณ์ อารมณ์ความรู้สึกนึกคิดนี้ อารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ถ้าจิตมันสงบแล้วถ้ามันจับของมันได้ มันจับของมันได้ จิตเห็นอาการของจิต ถ้ามันจับของมันได้ สิ่งของมันจับของมันได้ จับมา ทำไม ถ้ามันจับได้มันก็พิจารณาของมัน พิจารณาอารมณ์ความรู้สึก ถ้าจิตมันสงบแล้วถ้ามันจับของมัน จับแล้วมันพิจารณา ในอารมณ์นั้นมันเคลื่อนไหวไปได้อย่างไร

คำว่า “อารมณ์เคลื่อนไหว” เวลากิเลสมันป้อนให้ๆ มันเอาสิ่งที่เป็นพิษป้อนให้เรา มันก็ให้สิ่งที่เป็นอารมณ์ความรู้สึกนี้มันกระตุ้นให้รุนแรงเกินไป แล้วเราก็เห็นสิ่งนี้เป็นความรู้สึกนึกคิดของเรา มันยึดมั่นถือมั่นเป็นอัตตาของเรา เราก็มีความโลภ ความโกรธ ความหลง มีความทุกข์ยาก ไปกับอารมณ์ความรู้สึกของเรา ถ้าเรากำหนดพุทโธๆ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันสงบเข้ามา มันก็ปล่อย มันปล่อยมันวาง วางอะไร วางรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ วางขันธ ๕ เข้ามา ถ้าวางขันธ ๕ จิตมันสงบเข้ามา จิตสงบเข้ามา

เพราะธรรมะมันเจริญรุ่งเรืองขึ้นมา เพราะมันรู้จักเก็บหอมรอมริบขึ้นมา จิตมันก็มันคงของมันขึ้นมา ถ้าจิตมันคงขึ้นมา พอมันออกไปจับ ออกไปจับสัญญาอารมณ์ ออกไปจับ ธรรมารมณ์ ถ้ามันจับได้ มันเกิดอย่างไร มันดับอย่างไร ถ้ามันเกิดอย่างไร เพราะสิ่งที่มีมันเกิดมัน มีกิเลสค้นหาความทะยานอยากมาด้วยใจ เพราะมันเกิดมาแล้วมันมีความโลภ ความโกรธ ความหลง คือมันมีความพอใจ มันมีความพอใจ มันมีความยึดมั่นถือมั่นของมันว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ เพราะเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็ว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางพื้นฐานมานะ คีล สมาธิ ปัญญา โดย อริยสัจจะความจริงวางพื้นฐานมา แล้วแต่กิริยา แล้วแต่การสั่งสอนใคร แต่เวลามันเกิดกับเรา มันเกิดกับเรา เกิดจากสติปัญญาน ๔ มันเกิดกับเราเพราะจิตเราสงบแล้ว จิตเราพอสงบ เราจับ เราเห็นสติปัญญาน ๔ ตามความเป็นจริง เห็นสติปัญญาน ๔ ตามความเป็นจริง เห็นสติปัญญาน ๔ มาทำไม

เห็นสติปัญญาน ๔ เพื่อมาแยกแยะ มาแยกแยะ มาพิจารณา ถ้าพิจารณา พิจารณาเพราะกิเลสเป็นนามธรรมๆ กิเลสเป็นนามธรรมนะ สิ่งทีกิเลสมันมีรูปร่างใหม่ กิเลสมันมีสีมีกลิ่นใหม่ กิเลสมันมีชื่อมีเสียงใหม่ กิเลสมันไม่มีชื่อมีเสียงมีรูปมีร่างของมันทั้งนั้นนะ แต่มันอาศัย กิเลสเวลาอนุสัยมันนอนเนื่องมากับใจๆ นอนเนื่องมากับภวาระ นอนเนื่องกับความคิดนี้ พอมันนอนเนื่องกับความคิด แล้วเราก็ใช้ความคิดอย่างนี้ เห็นใหม่ ถ้ากิเลสติดลบ เพราะมันใช้ความคิดอย่างนี้ แล้วเอาความคิดอย่างนี้ไปพิจารณาธรรมๆ พิจารณาธรรมมันก็พิจารณาอย่างไรก็ได้ เพราะมันเป็นนามธรรมใช้ใหม่ เราก็สร้างภาพสิ่งนั้นมาๆ ก็ได้ ฉะนั้น สิ่งที่เขาบอกว่าใช้ปัญญาไปเลยๆ เขาบอกว่าถ้าทำความสงบของใจเข้ามาจะเกิดนิมิต

สิ่งที่ไปเกิดนิมิต ถ้าเราเห็นนิมิตต่างๆ ขึ้นมา ถ้าเรามีสติปัญญา ถ้าธรรมะไม่ติดลบ ถ้าธรรมะติดลบเห็นนิมิต มันก็เคลิบเคลิ้มหลงไหลไปกับนิมิตนั้น แต่ถ้ากิเลสเรา ธรรมไม่ติดลบ ธรรมเรา เราเก็บหอมรอมริบ เราจะเก็บหอมรอมริบของเรา เราจะประหยัคมัชฌิ์สัจข์ของเรา เราจะสร้างคุณธรรมของเราขึ้นมา

ถ้าจิตมันสงบ แล้วถ้ามันเห็นนิมิต เห็นนิมิตแล้วนิมิตมันถูกหรือผิด นิมิตนี้มันเป็นต้นหาความทะยานอยากหรือว่าจิตสงบแล้วเห็นกาย ถ้ามันเห็นผีเห็นนาง เห็นเทวดา อินทร์ พรหมต่างๆ อันนั้นมันเป็นการเห็นที่มันเป็นผลของวิญญูะ เป็นผลของวิญญูะแล้วมันเป็นจริงหรือเปล่า เราเห็นจริงหรือเปล่า เราเห็นแล้วมันเป็นประโยชน์สิ่งใดใหม่ ถ้าเห็นแล้วถ้าสำคัญคนว่าเป็นผู้วิเศษ นี่ธรรมะติดลบ ถ้าธรรมะติดลบมันก็ไปตามมันๆ

แต่เพราะเรามีความไตร่ตรอง เรามีสัจจะ เรามีความจริง เราพิจารณาของเรา ถ้าเราเห็นเราเห็นของเราแล้วเราวางของเรา ถ้าเราวางของเรา พอปล่อยวางขึ้นมาแล้ว เราไม่ใช่ผู้วิเศษ สิ่งนี้

มันมีของมันอยู่โดยดั้งเดิม เรามารู้มาเห็น รู้เห็นไปทำไม รู้เห็นแล้วมันเป็นประโยชน์อะไรกับจิตดวงนี้ ถ้ามันรู้เห็นขึ้นมาแล้วมันไม่เป็นประโยชน์กับจิตดวงนี้ มันกลับกดดวงจิตดวงนี้ มันให้จิตดวงนี้เคลิบเคลิ้มไปกับมันในการสำคัญตนว่า เราภาวนาแล้วเรารู้เราเห็น เรามีความสามารถ นี้ถ้ากิเลสมันติดลบ มันติดลบอย่างนี้

ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา เราพิจารณาของเราเข้ามา ถ้าเรารู้ว่าสิ่งนี้ถ้าเราส่งออก ส่งออกไปแล้วรับรู้สิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ เราก็ปล่อยวาง ปล่อยวางเข้ามา พอปล่อยวาง การทำสมณะ ทำจิตสงบแล้วมันไปเห็นได้ แล้วถ้าจิตสงบแล้วถ้ามันเห็นกายละ ถ้าจิตสงบแล้วเห็นจิตละ เห็นสติปัญญา ๔ ละ

ถ้าเห็นสติปัญญา ๔ ธรรมะบวก ไม่ใช่กิเลสบวก ธรรมะจะบวกขึ้นมา ถ้าบวกขึ้นมาเพราะอะไร เพราะเวลาธรรมะมันติดลบ มันก็รู้แล้วว่ามันติดไปตามนิมิตอันนั้น แต่ถ้าธรรมะเป็นบวกละ ธรรมะเป็นบวก เพราะจิตมันสงบแล้วมันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง ถ้ามันเห็นกาย เห็นกายก็เป็นนิมิตใหม่ อุกคหนิมิต วิภาคะ มันแยกขยายของมัน มันต้องรู้ต้องเห็นใจ

บอกว่า ถ้าทำสมณะแล้วมันจะเกิดนิมิต มันจะเกิดความเสียหาย เราต้องใช้ปัญญาไปเลย

ใช้ปัญญาไปเลย มันโลกีย์ปัญญา ปัญญาของโลก ปัญญาของโลกเพราะจิตมันยังไม่สงบ ปัญญาของโลก ความรู้ความเห็นต่างๆ มันเป็นเรื่องของโลก ถ้าเป็นเรื่องของโลก โลกคืออะไร โลกคือสมุทัยใจ โลกคือตัดหาความทะยานอยากใจ ถ้าโลกเป็นตัดหาความทะยานอยากใจใช้ความคิดอย่างนั้นไปโดยปัญญาของโลก ปัญญาของโลก แต่เพราะว่าธรรมะมันติดลบมันก็ว่าสิ่งนี้เป็นธรรม เพราะที่ธรรมะติดลบ สิ่งนั้นเป็นธรรมขึ้นมา เพราะมันติดลบแล้ว มันไปประสาโลกแล้ว แล้วว่าสิ่งนั้น เพราะใช้ปัญญาไปเลย ปัญญาจะเกิดขึ้นอย่างนั้น แต่ถ้าทำความสงบของใจเข้ามามันจะเกิดนิมิต มันจะเกิดสมณะจะทำให้เกิดนิมิต

เพราะการทำสมณะ เห็นใหม่ ถ้าธรรมะติดลบ มันอ้างอิงตามที่ว่าพญามารมันครอบงำหัวใจ แล้วมันเอาหัวใจไว้ในอำนาจของมัน เวลาถ้ามันรู้มันเห็นในทางของกิเลส

ในทางความเห็นของมัน กิเลสมันจะเพิ่มพูน กิเลสมันจะชักนำไปอย่างนั้น แต่เพราะถ้ามีครูบาอาจารย์นะ ถ้าเป็นอย่างนั้น เดียวจะเป็นกรรมฐานม้วนลื้อ กรรมฐานม้วนลื้อเพราะปฏิบัติไปแล้ว ถ้าธรรมะติดลบแล้วมันรู้มันเห็นของมันอย่างนั้น เพราะมันติดลบมันก็ไปบวกให้กิเลส พอกิเลสมันพาส่งออกไปเรื่อย พอกิเลสมันส่งออกไป มันรู้มันเห็นของมันไป พอมันรู้มันเห็น มันส่งออกไปจนจิตมันกลับมาไม่ได้ จิตมันจะย้อนกลับมาไม่ได้เลย ส่งออกไปจนเสียหายไป แล้วก็ไปเป็นกรรมฐานม้วนลื้อ เลิกปฏิบัติดีกว่า หรือปฏิบัติแล้วจะไม่ได้ผลตามความเป็นจริง นั่นเป็นเพราะธรรมะติดลบ

แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์นะ ธรรมะเรา เราเกิดมากับโลก เราอยู่กับโลก สิ่งของมันจะเป็นธรรมขึ้นมา เราต้องเก็บหอมรอมริบ คำว่า “เก็บหอมรอมริบ” คนเราเกิดมามีอำนาจวาสนา แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระโพธิสัตว์ เกิดมาชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย แต่เวลาอยู่ทางโลก พระเจ้าสุทโธทนะพยายามจะรักษาไว้กับโลก แต่เพราะว่าสร้างบุญกุศลมาขนาดนั้นถึงได้สละออกมา แล้วพยายามรู้คั่นๆ

ในหัวใจของพวกเราชาวพุทธก็เหมือนกัน ถ้าในหัวใจของเรา ใจของเราถ้าฝักใฝ่ ใจของเราอยากจะประพฤติปฏิบัติ ใจของเราอยากจะหาทางออก ถ้าหาทางออก ถ้าปฏิบัติขึ้นมาเป็นความจริงขึ้นมา มันก็จะพัฒนา มันก็จะไปเป็นธรรมะเจริญองกามขึ้นมาในใจ ถ้าธรรมะเจริญองกามขึ้นมาในใจ เราจะมีความมุมนะขนาดไหน เราต้องมีความมุมนะ มีการกระทำของเราตามความเป็นจริงของเรา ถ้าเป็นความจริงของเราเนะ มันจะรู้เห็นสิ่งใด เรามีครูมีอาจารย์ ครูบาอาจารย์บอกว่า ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบแล้ว ใจมันสงบ มันจะไปยับยั้งไม่ให้ค้นหาความทะยานอยากเข้ามาครอบงำ แล้วถ้าใจมันสงบแล้วมันออกฝึกหัด ออกใช้ ออกพิจารณาของเรา มันจะพิจารณาอะไรละ

ถ้ามันเห็นของมันตามความเป็นจริงนะ สิ่งที่เราเห็นตามความเป็นจริง เห็นสิ่งนี้ขึ้นมาเพื่อการฝึกหัดหัวใจ ถ้าฝึกหัดหัวใจ มันหัดใช้ปัญญาของมัน ถ้าปัญญาไม่มีการฝึกหัด ไม่มีการใช้ปัญญา ปัญญา มันเกิดมาจากไหนละ

ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา เราใช้ปัญญาไปเลยๆ นั่นคือปัญญาโลก โลกียปัญญา มันเป็น
 ธรรมะดิลกหมด แล้วเวลามันสร้างภาพขึ้นมา มันเป็นจริงขึ้นมา มันก็เป็นการสร้างภาพในเรื่อง
 ของสัจจะ ในเรื่องของสัจธรรมของกิเลส มันสร้างภาพขึ้นมา มันไม่มีความเป็นจริงในหัวใจนั้น
 ถ้าเป็นความจริงในหัวใจนั้น มันมีขั้นตอนของมันไง ถ้าจิตมันไม่สงบ มันก็เป็นเรื่องโลก ถ้าจิตมัน
 สงบเข้ามาๆ เราพยายามทำความสงบของใจ ทีนี้เวลาทำความสงบมันก็ลุ่มลुकลुकคลาน แล้ว
 เมื่อไหร่ล่ะ มันจะสงบขนาดไหนล่ะ

**สงบก็ให้จิตใจได้พักผ่อน ให้จิตใจของเรามีกำลัง ให้จิตใจของเรามันไม่พะรุงพะรัง
 จนเกินไป ถ้าจิตใจของเราพะรุงพะรัง เราจะเอาอะไรไปพิจารณาธรรม ใจของเรามันลุ่มลुक
 ลुकคลานอย่างนี้ เราจะเอาอะไรไปพิจารณาธรรม**

สิ่งที่ว่าเวลาธรรมะดิลก เวลาบอกมันพิจารณาธรรม มันพิจารณาธรรมโดยสัญญา
 พิจารณาธรรมอย่างนี้โลกเขาก็รู้ได้ การศึกษาของโลก การศึกษาธรรมะในปัจจุบันนี้ เขาพยายาม
 ฟุ้งฟูขึ้นมา ให้ศึกษาระยะขึ้นมา ถ้าปริยัติ เขาบอกปริยัติการศึกษานี้มันเข้มข้นขึ้นมา เดี่ยว
 ภาคปฏิบัติมันจะเกิดขึ้นตามไป ถ้าภาคปฏิบัติเกิดขึ้นตามไป ถ้ามันเป็นจริงนะ ปริยัติ ปฏิบัติ
 ปฏิเวธ ถ้าปฏิบัติตามความเป็นจริง ในภาคปฏิบัติในปัจจุบันนี้ สิ่งทีเวลาปฏิบัติ สูงสุดคือองค์
 สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาตรัสรู้เองโดยชอบ
 นั่นล่ะสูงสุด พอสูงสุดขึ้นมา รื้อสัตว์ขันธ์สัตว์ สมัยพุทธกาลพระอรหันต์มหาศาลเลย ยังมีพระ
 อรหันต์มาหลายร้อยปี แล้วมันค่อยจางลงๆ จางลงเพราะอะไร เพราะอำนาจวาสนาของคน

การศึกษามันคงๆ แต่การฟุ้งฟูมันต้องคนมีอำนาจวาสนา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่าน
 มาประพฤติปฏิบัติของท่าน ท่านทำความจริงของท่านขึ้นมา ถ้าความจริงของท่าน นั่นก็สูงส่ง
 ตอนนั้นนะ แล้วใครจะมีอำนาจวาสนามากเท่า นั้น ฉะนั้น สิ่งทีว่ามีอำนาจวาสนานั้นเพราะครูบา
 อาจารย์ของเราท่านปฏิบัติตามความเป็นจริงแล้ว เวลาท่านสอน ท่านสอนจากประสบการณ์ของ
 ท่าน ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ท่านปฏิบัติของท่านมา ท่านถึงพูดได้เต็มปากเต็มคำ เวลาท่านพูด

มาเต็มปากเต็มคำ ท่านถึงว่า ถ้าเราทำได้ตามความเป็นจริงนั้น ภาคปฏิบัติมีความจริงนั้น มันจะเป็นผลประโยชน์กับเราไป

ถ้าธรรมะดิลก เราก็เชื่อฟังสิ่งนั้น แล้วเราก็สัมผัสลูกคลุกคลานไปกับเขา แต่ถ้าเรามีครูมีอาจารย์นะ เราพยายามจะฟื้นฟูของเราไม่ให้กิเลสมันงอกงามขึ้นมา ถ้าธรรมะดิลก กิเลสมันก็เป็นบวก เป็นบวกนะ เราทำไปแล้วนะ ทำขนาดไหนมันก็ไม่เป็นผลตามความเป็นจริง คือไม่เป็นปัจจัยตั้ง ไม่เป็นสันตภิฎฐิโก รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง สัจธรรมอันนี้เราไม่ได้สัมผัสเลย

แต่ถ้าเราเชื่อมั่น เราเชื่อมั่นในผลในการปฏิบัติของครูบาอาจารย์ที่ให้เราทำความสงบของใจเข้ามาก่อน ถ้าใจสงบแล้วเราทำความสะอาดบ้านเรือนของเรา ความเป็นอยู่ในบ้านของเรา เราก็อยู่ได้สุขสบาย ถ้าบ้านเรือนของเราอยู่ได้สุขสบาย เราจะทำหน้าที่การงานสิ่งใดมันก็ทำชัดเจนได้มากขึ้น สิ่งนี้ถึงว่าต้องทำสมณะ ถ้าทำสมณะ ทำความสงบของใจเข้ามา แล้วปัญญาจะเกิดขึ้นมาเมื่อไหร่ล่ะ

เพราะการทำสมณะมันก็ต้องใช้ปัญญาอยู่แล้ว ถ้าเราไม่มีปัญญา เราจะรักษาสิ่งใด แม้แต่รักษาศีล เขาก็ต้องมีปัญญาของเขา เพราะรักษาศีลให้มันสะอาดบริสุทธิ์ตามความเป็นจริง สิ่งที่เราไม่ต้องให้กิเลสมันมาครอบงำ รักษาศีลก็ให้กิเลสมันมาครอบงำ ดัดจริตไปหมด ทำสิ่งใดก็สัมผัสลูกคลุกคลานไปหมด ไม่สะดวกสบายไปสักอย่างหนึ่ง แต่ถ้าปล่อยไปตามกิเลสแล้วสิ่งนั้นดีงามไปหมดเลย เห็นไหม การรักษาศีลเขาต้องมีปัญญาของเขา ฉะนั้น ในการทำสมณะต้องมีปัญญามาก

การปฏิบัติเริ่มต้น ชั้นเริ่มต้นเป็นขั้นที่ยากที่สุด ยากที่สุดเพราะอะไร เพราะทำสิ่งใด เราไม่เคยทำ จับพลัดจับผลู ดัดจริตไปหมดเลย ฉะนั้น เราถึงวางไว้ วางให้หมด มีการศึกษา มีความรู้มากขนาดไหน ครูบาอาจารย์ท่านสอนว่า ถ้าเราจะกำหนดพุทโธนะ ให้มีพุทโธกับเราเท่านั้น โลกนี้เหมือนไม่มีเลย เราจะไม่เอาสิ่งใดมาเป็นความวิตกกังวลทั้งสิ้น พุทโธอย่างเดียว พุทโธซัดๆ พุทโธๆ ของเราไป ถ้าเราทำของเราได้ ถ้ามันแลลบน้อยๆ นั้นแหละกิเลสมันเข้ามาแทรกตลอดเวลา เพราะเราเกิดมากับมัน พญามารมันครอบงำหัวใจอยู่ตลอดเวลาอยู่แล้ว

ฉะนั้น ถ้าเราจะเอาความจริงของเรานะ เราตั้งสติ แล้วกำหนดพุทโธซัดๆ แล้วถ้ามันทำไปแล้ว ต่อเนื่องไปแล้ว เราต้องมีอุบาย อุบายเพื่อจะผ่อนคลาย ผ่อนคลายให้ใจของเรานั้นมีทางก้าวเดินออกไปได้ เรามีอุบายนะ พุทโธแล้วนะ เราเดินจงกรมก็ได้ นั่งสมาธิก็ได้ แล้วเกิดถ้ามันมีอาการในหัวใจ เราก็ใช้ปัญญาอบรมสมาธิจับสิ่งนั้นพิจารณาของเราไปเรื่อยๆ จับพิจารณาไป เห็นไหม นี่ปัญญา แม้แต่เราทำสมณะก็มีปัญญาของเรา ถ้าเราทำสมณะไม่มีปัญญา ที่เขาบอกว่า ทำสมณะมันไม่มีปัญญา เพราะกำหนดพุทโธหลายๆ พุทโธอย่างนั้นนะมันจะมีอะไร

พุทโธ ถ้าจิตใจของมันพุทโธเต็มปากเต็มคำ พุทโธเต็มปากเต็มคำ กิเลสมันไม่มีทางออกเลยนะ แล้วคนที่มัวอำนาจามันลงของมันได้ มันสงบของมันได้ พอสงบแล้ว ธรรมดาของกิเลส กิเลสถ้ามันไม่มีทางต่อต้านเรา มันก็หลบหลีกไป แต่ถ้ากิเลสมันรู้เท่าทันแล้ว เราจะปฏิบัติต่อเนื่องไป นี่ไง ธรรมะติดลบแล้ว เพราะกิเลสมันเข้มแข็ง ไปบวกให้กิเลส กิเลสมันเข้มแข็งมาก เราพุทโธก็ไม่ลง ทำสิ่งใดก็ไม่ได้ ทำสิ่งใดไม่ประสบความสำเร็จสักอย่างหนึ่ง มันก็ต้องอดนอนผ่อนอาหาร มันต้องมีความเข้มข้นของมัน

ชุดงควัตรขัดเกล้ากิเลสๆ ขัดเกล้าให้มันเบาบางลง เราจะกลับมาพุทโธได้ แล้วถ้าเราไม่ได้ เราก็ใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเราได้ เพราะจิตมันก็เบาบางลงๆ ถ้ามันเป็นไปไม่ได้ ต้องเป็นไปไม่ได้ ถ้าไม่เป็นไปไม่ได้ เริ่มต้นถ้าไม่มีความสงบของใจ ปุณฺณ กัลยาณปุณฺณ ปุณฺณคนหนาคนที่หนามันยึดมั่นถือมั่นในความรู้ความเห็นของมัน แล้วศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็มีทิวทัศน์ทุกคนแหละ ไปศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ว่าเรารู้เราเห็น เราชัดเจนไปหมด แล้วมันไม่เป็นความจริงไง มันไม่เป็นความจริงกับเรา

แต่ถ้ามันเป็นความจริงกับเรา ถ้าเราวางสิ่งนั้นได้ เราพุทโธๆ พุทโธเพื่อให้มันวางเข้ามา พอวางเข้ามา มันปล่อยวางเข้ามา จากปุณฺณมันก็เป็นกัลยาณปุณฺณ ถ้าเป็นกัลยาณปุณฺณ รักษาดูแลหัวใจได้ง่ายแล้ว เพราะเป็นกัลยาณปุณฺณ รู้เท่าทันอารมณ์ของตัวเอง รู้เท่าทันสิ่งที่มันกระตุ้นให้หัวใจของเรานั้นฟูขึ้นมา ให้หัวใจของเราไม่เป็นเอกภาพ ให้หัวใจของเราไม่มีสิ่งใดที่จะเป็นที่

ฟังที่อาศัย เรามีสติปัญญา เราก็รักษาของเรา พุทฺโธก็พุทฺโธของเราไป ทำของเราไป มันเป็นไปได้

เวลาคนที่ปฏิบัติใหม่นะ ล้มลุกคลุกกลานตรงนี้ มันท้อแท้ ทำสิ่งใดไปก็ท้อแท้ มีแต่ความทุกข์ความลำบากไปหมดเลย ความทุกข์ความลำบากเพราะเรายังไม่เห็นผล คนเราเดินทางไกลนะ ถ้าไม่มีแหล่งน้ำ เราหิวกระหาย ไม่มีแหล่งน้ำ เราก็ทุกข์ยากของเรา แต่ถ้าเราเดินทางไกล เราเจอแหล่งน้ำ เราได้ดื่มได้กิน มันผ่อนคลายความทุกข์ของเราได้ เราจะเดินทางต่อไปได้

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ากำหนดพุทฺโธๆ ถ้าจิตมันสงบได้ นั่นล่ะความสุข นั่นล่ะแหล่งน้ำของเรา นั่นล่ะเห็นใหม่ ถ้าแหล่งน้ำของเรา ธรรมะเราจะเจริญรุ่งเรืองแล้ว พอเจริญรุ่งเรือง เพราะมันทำด้วยความชำนาญ เราเข้าออก เห็นใหม่ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ถ้าเรามีเหตุมีปัจจัยของเรา สมาธิจะรักษาได้ ถ้าสมาธิรักษาได้ เราออกฝึกหัดใช้ปัญญาแล้ว

สมาธิเกิดปัญญาไม่ได้ สมณะแก้กิเลสไม่ได้ แต่ถ้าไม่มีสมณะ สติปัญญา ๔ มันไม่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง เพราะจิตของเรามันมีพญามาร ถ้าธรรมะติดลบ กิเลสมันบวก พอบวกแล้วกิเลสมันอ้างอิงธรรมะ เขาบอกว่าใช้ปัญญาไปเลยๆ

ใครๆ ก็ทำได้ คนที่ว่าเห็นกายๆ หมอมันก็เห็นกาย สัปเหร่อก็เห็นกาย แต่เห็นกายโดยวิชาชีพ สัปเหร่อเผาศพทุกวันเลย แล้วเขาได้เงิน ได้สิ่งนั้นเลี้ยงชีพ เขาใช้การเผาศพเป็นอาชีพของเขา แล้วเขาเห็นทุกวันเลย เพราะอะไร เพราะจิตเขาไม่สงบ แต่ถ้าสัปเหร่อนะ ถ้าจิตใจเขาเป็นธรรม จิตใจเขาสงบ ถ้าเขาสังเวชขึ้นมาจะ เขาจะเห็นเป็นนอสุภะได้ ถ้าจิตใจมันไม่สงบ จิตใจของเขาเป็นอาชีพของเขา เขาทำของเขาจนคุ้นชินของเขา นี่ความคุ้นชินของเขา ฉะนั้น จิตใจเขาไม่ได้สงบ เขาก็เห็นของเขา เห็นของเขาแล้วเป็นประโยชน์อะไรล่ะ

แต่ถ้าจิตใจของเราถ้ามันสงบมานะ แล้วถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริง มันขนลุกขนพอง ถ้ามันขนลุกขนพอง เพราะอะไร เพราะมันสะท้อนกิเลส พอมันสะท้อนกิเลส กิเลสมันคืออะไรล่ะ กิเลสมีรูปมีร่างไหม กิเลสมีชื่อเสียงไหม ไม่มี แต่กิเลสมันเป็นความคุ้นเคย มันเป็นสิ่งทีนอนเนื่องมาในหัวใจของสัตว์โลก แล้วมันอาศัยสิ่งนี้

อาศัยสิ่งนี้เบียดเบียน อาศัยสิ่งนี้เบียดเบียน หมายความว่า มันอยู่กับเรา ถ้ามันอยู่กับเรานะ ถ้าชีวิตเป็นบวก เราก็ประสบความสำเร็จทุกๆ อย่าง ถ้าชีวิตเป็นลบ เราล้มลุกคลุกคลานมาตลอด ฉะนั้น ถ้าล้มลุกคลุกคลาน การเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก ฉะนั้น ถ้ากิเลสมันอยู่ในหัวใจของเราใช่ไหม มันก็ให้เราอยู่ในโลกีย์ปัญญา อยู่ในสถานะของโลก ทำบุญกุศล ทำบุญกุศลไว้เพื่อเวียนว่ายตายเกิด ไม่เป็นไร เพราะอะไร เพราะมันยังครอบครองหัวใจนี่เป็นที่อยู่อาศัยของมัน

ฉะนั้น เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเอาความเป็นจริง ถ้าชีวิตเป็นบวกหรือชีวิตเป็นลบนั้นเป็นเรื่องของชีวิต เป็นเรื่องของการเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา นี่เป็นอริยทรัพย์ แต่เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติ ธรรมะเป็นลบหรือธรรมะเป็นบวกล่ะ ถ้าธรรมะเป็นลบ เราก็ล้มลุกคลุกคลาน ถ้าธรรมะเป็นบวกล่ะ ถ้าธรรมะเป็นบวก กิเลสมันก็เป็นลบ ถ้าธรรมะเป็นลบ กิเลสมันก็เป็นบวก ฉะนั้น ถ้ากิเลสเป็นบวก แต่ไม่มีใครไปรู้เห็นมันไง มันเป็นนามธรรม ไม่มีใครรู้เห็น แต่เราฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเชื่อในรัตนตรัยของเรา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เราเชื่อมั่นของเรา แล้วเราจะประพฤติปฏิบัติของเรา

ฉะนั้น ถ้าเราปฏิบัติของเราโดยกิเลสตัดความทะยานอยากที่ใช้ปัญญาไปเลยๆ มันก็จะปัญญาแบบนี้ ปัญญาแบบโลกๆ นี้ แต่ถ้าเราจะเอาความจริง เอาความจริง เราทำสมณะ เราทำ ความสงบของใจ ถ้าทำความสงบของใจ พอใจมันสงบเข้ามา ถ้าใจสงบ เราใช้ปัญญาหาอุบาย วิธีการเอาความรุ่มเย็นเป็นสุข เอาสิ่งที่จิตมันสงบเข้ามาให้ได้ ถ้าจิตมันสงบเข้ามาให้ได้

เขาบอกว่า สมณะฆ่ากิเลสไม่ได้ สมณะทำไปแล้วมันจะเกิดนิमित มันจะออกนอกกลุ่มนอกทาง

อันนั้นมันเป็นอำนาจวาสนาของคน คนนะ คนที่เกิดมา ถ้าจิตใจเขาสร้างบุญกุศลของเขา มา ทำอย่างใดก็แล้วแต่ เขาทำแล้วต้องประสบความสำเร็จ ของเรา เราทำบุญกุศลของเรา เราทำ ทำอกุศลมาเหมือนกัน เราทำดีและทำชั่วมา สิ่งที่ทำดีทำชั่วมา เราก็ต้องพยายามฝึกฝนของเรา ถ้าเราฝึกฝนของเรา ถ้าเรามีปัญญา เราพยายามทำของเราเข้ามา ถ้ามันสงบเข้ามา บอกสมาธิแก้กิเลสไม่ได้ สมณะแก้กิเลสไม่ได้ แต่ถ้าไม่มีสมณะ ไม่มีความสงบรุ่มเย็นขึ้นมา สิ่งที่ทำเป็นเรื่องโลก

หมด ธรรมะติดลบหมด ธรรมะติดลบแล้วกิเลสมันบวก บวกมันก็สร้างภาพว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ โลกเป็นอย่างนั้น แล้วกาลามสูตร เขาปฏิบัติกันเป็นอย่างนั้น ปฏิบัติเป็นอย่างนั้นเพราะสัจธรรม มันไม่มีในหัวใจ เวลาพูดธรรมนะ เวลาพูดสอน พูดธรรมะชัดเจนมากเลย แต่ธรรมะขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้อธิบายเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมาจากข้อเท็จจริงในใจไม่มี เพราะพูด โดยปริยัติไง ทฤษฎีไง

แต่ถ้าหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราเวลาท่านพูดออกมา มันพูดออกมา เห็นไหม ธรรมะมันมีชีวิต มันมีชีวิตจิตใจของมัน เพราะมันมีช่องทางของมัน มันมีช่องทางว่าทำ อย่างไร ทำอย่างไร หลบหลีกอย่างไร หลบหลีกกับพญามาร หลบหลีกกับสิ่งเร้าในใจ หลบหลีก มาอย่างไร ถ้าหลบหลีกมาได้ คุณสิ เวลาเรามีภัยมา เราหลบหลีกภัยของเรา เราพ้นจากภัยนั้นมา เราพ้นมาอย่างไร จิตใจที่ไม่เคยสงบ มันไม่เคยหลบหลีกกิเลสตัดหาความทะยานอยากเข้าไปสู่ ความสงบ นี่ธรรมะติดลบๆ เพราะมันไม่เคยหลบหลีกได้เลย กิเลสมันก็เป็นบวกลี

แต่ถ้าธรรมะมันเป็นบวกละ ถ้าธรรมะเป็นบวก มันหลบหลีกได้ หลบหลีกอารมณ์ หลบ หลีกสิ่งที่มันข่มขู่เราอยู่นี้ หลบหลีกสิ่งที่ส่งออก หลบหลีกสิ่งที่มันตอกย้ำเราอยู่นี้ เราหลบเราหลีก ด้วยอะไรละ หลบหลีกด้วยพุทโธสิ พุทโธๆ หลบหลีกด้วยปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามันหลบหลีกมา ด้วยอุบายวิธีการ เรามีปัญญาไหม ถ้าเราไม่มีปัญญา เราจะทำสมณะได้อย่างไร สิ่งที่มีมันสงบเข้ามา ถ้าไม่มีสติปัญญา คนจะรักษาใจได้อย่างไร

คนที่จะรักษาหัวใจให้สงบระงับได้ เขาต้องมีปัญญาของเขา ถ้ามีปัญญาขึ้นมา เรามี ปัญญาขึ้นมา ปัญญาอย่างนี้ สิ่งที่ว่าทำสมณะ ทำสมณะก็ต้องใช้ปัญญา แต่ถ้าทำสมณะต้องใช้ ปัญญา แล้วเวลาเป็นสมณะแล้ว เป็นสมาธิแล้วแก้กิเลสไม่ได้ แล้วทำไปทำไมละ

แก้กิเลสไม่ได้ สิ่งที่ทำสมณะต้องใช้ปัญญา ปัญญาอย่างนี้ปัญญาทางโลกียปัญญา ปัญญาโดยสามัญสำนึก ปัญญาโดยเขว่นปัญญาของคน นี่ไง ที่ว่ามีอำนาจวาสนาบารมีๆ คน ที่มีอำนาจวาสนาบารมี สิ่งใดที่มันสะกิดใจ เขาเอาไปคิด เอาไปสอนตัวเองได้ สิ่งใดที่เรา กระทบมา เราเก็บประเด็นนั้นเอาไปสั่งสอนตัวเองว่า สิ่งนี้ควรทำไหม สิ่งนี้ไม่ควรทำไหม ถ้าเรา

เป็นอย่างเขา เราจะทำอย่างนี้ใหม่ นี่คนที่มีการมีเขาไปคิดได้นะ คนที่ไม่มีมีการมีเขาเอาถึงนั้นไปตอกย้ำตัวเองให้เจ็บซ้ำน้ำใจ ไปตอกย้ำไม่มีประโยชน์สิ่งใดเลย แต่ถ้าคนมีการมี เขาเอาถึงนั้นมาสั่งสอนเรา

ฉะนั้น ถ้าคนที่มีการมี เวลาเขาจะปฏิบัติขึ้นมา ถ้าดูแลหัวใจ มันสงบเข้ามาๆ ถ้าจิตใจมันสงบได้ เราสร้างอำนาจวาสนาการมีแล้ว ถ้าจิตสงบได้ ความที่เป็นสมณะ สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ แก้กิเลสไม่ได้ ถ้าไม่มีสมาธิ ไม่มี ความสงบ สิ่งที่เราเห็นเป็นเรื่องโลกหมด เห็นใหม่ ธรรมะ ดิลก ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันดีดลบทหมดแหละ ดิลกด้วยกิเลสตัดหาความทะยานอยาก แต่ไปเพิ่มให้กิเลสตัวอ้วนๆ กิเลสตัวใหญ่ๆ มาก พุทธธรรมะปากเปียกปากแฉะ แต่ไม่มีข้อมูล ไม่มีข้อเท็จจริงในหัวใจ แต่ถ้าธรรมะเป็นบวก เป็นบวกนี้จิตสงบแล้ว จิตสงบเข้ามามีความร่มเย็นเป็นสุข เราหลบหลีกภัยมาได้ มันมีวิธีการของมันหลบหลีกขึ้นมา

จิตของเราเนะ จิตดิบๆ จิตค้านๆ จิตที่หนาด้วยกิเลส มันแยกถูกแยกผิดไม่ได้ แต่เวลาพอจิตมันเริ่ม เรามีสติมีปัญญาทำความเข้าใจเข้ามา พอใจมันสงบ มันหลบหลีกภัยมาแล้ว มันหนีเวรหนีภัยมันมา ถ้าหนีเวรหนีภัย เราผ่านจากสิ่งที่เป็นภัยมา มันสงบระงับ ถ้าสงบระงับแล้ว เวลา มันออกรู้ใจ ถ้าสงบระงับ เราก็มีความสุข มีความสุขนะ จิตสงบนี้มีความสุขมาก ความสุขมาก แล้วเวลามันคลายออกมาๆ เราจะทำอย่างไรเข้าไปสู่ความสงบนั้น เรารู้วิธีการที่เราทำ เคยทำได้ เคยทำได้แล้วมันเป็นได้ แต่เวลาจะทำซ้ำมันไม่ได้ ไม่ได้เพราะกิเลสมันรู้ทัน เราก็เอาสิ่งนั้นเป็นตัวตั้ง แล้วทำให้มากขึ้น แล้วมีสติปัญญาที่ละเอียดลึกซึ้งแยกแยะมันให้ดี เห็นใหม่ ใช้ปัญญาเพื่อความสงบ ใช้ปัญญาในสมณะ

แล้วถ้าปัญญาในสมณะมันเป็นปัญญาทางโลก แต่พอจิตสงบแล้ว เวลามันออกรู้ ออกเห็น จิตสงบแล้วออกรู้เห็นสติปัญญา ๔ นี้ถึงเป็นปัญญาในพระพุทธศาสนา ปัญญาอย่างนี้ถ้าออกเห็น เขาเรียกว่า “ภาวนามยปัญญา”

เพราะปัญญาอย่างที่เราทำสมถะมันเป็นปัญญาวิชาชีพใช้ใหม่ เป็นปัญญาสัตยชาติญาณใช้ใหม่ เป็นปัญญาของเราที่เกิดจากสมถะนี้แหละ เป็นปัญญาที่เกิดจากใจเรา เราพิจารณาของเราด้วยอำนาจนามิเท่านี้ แต่พอจิตมันสงบแล้ว จิตสงบขึ้นมา เวลามันออกเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง สิ่งนี้เราคาดเราหมายไม่ได้ เราสั่งให้เป็นอย่างที่เราปรารถนาไม่มี

ถ้าจิตสงบแล้วเราจับได้ เรารำพึงขึ้นมาแล้วให้มันแปรสภาพ ให้แปรสภาพตามความเป็นจริง อย่างเช่นพิจารณากาย ให้กายมันแปรสภาพของมันไป ให้มันเนาให้มันเปื่อย ให้มันพุให้มันพองไปเป็นไตรลักษณ์ ถ้ามันเป็นไตรลักษณ์ มันเป็นจริงของมัน นี่ภาวนามยปัญญา

ถ้ามันเป็นโลกียปัญญา ปัญญาอยู่กับเราตลอดใช้ใหม่ เราคิดจนหัวแทบแตก เราคิดจนหัวแทบระเบิด แล้วมันเป็นจริงใหม่ มันไม่เป็นจริงเพราะมันไม่มีความรู้จริงเห็นจริงใจ เพราะจิตมันไม่จริงใจ เพราะจิตมันไม่จริง สิ่งที่ยังคิดขึ้นมามันเป็นสัญญาอารมณ์ใจ มันคาดหมายไป ยิ่งคิดมากยิ่งขึ้นๆ มาก ยิ่งคิดมากยิ่งขึ้นๆ มาก ยิ่งคิดมากยิ่งขึ้นๆ ไม่ประสบความสำเร็จมาก

แต่พอจิตมันสงบแล้ว แล้วจิตที่สงบแล้วมันเห็นสติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริง เวลารำพึงไป เราคาดเราหมายไม่ได้ ถ้าเป็นสัญญาอารมณ์ เราคาดเราหมายได้ เราปรารถนาได้ หมายความว่าความเห็นทางโลก อย่างที่ว่าทางสัพเพหะเห็นซากศพ มันก็เห็นอยู่อย่างนั้นนะ มันเห็นของมันอย่างนั้นเพราะมันเป็นวัตถุธาตุ

แต่เวลาจิตถ้ามันสงบแล้วมันเห็นกาย เห็นกายมันสะท้อนหัวใจ แล้วถ้ามันมีกำลัง มีอำนาจนามิ มันรำพึงให้เป็นไป มันเป็นไปแล้วมันเป็นนะ แล้วมันทิ้งมาก มันทิ้งมาก เพราะมันเป็นอย่างที่ไม่ได้จินตนาการ มันไม่ได้เป็นไปอย่างที่เราคาดหมายไว้ มันจะไม่ใช่เป็นอย่างที่เราคิดว่ามันจะเป็นเลย มันจะเป็นไปตามอำนาจนามิของมัน ถ้ามันเป็น นี่ใจธรรมะจะเจริญรุ่งเรืองแล้ว ถ้าพิจารณาแล้วมันพิจารณาถึงมันแปรสภาพของมันไป

มันปล่อยวางของมันไป มันจะมีความสุขอีกมหาศาลเลย ความสุขอันนี้เกิดขึ้นจากการ วิปัสสนา

ที่ว่า สมณะแก้กิเลสไม่ได้ สมานิแก้กิเลสไม่ได้

ถ้าไม่มีสมาธินะ มันไม่เข้าสู่ คือ สมาธิ ปัญญา ปัญญาที่เกิดจากภาวนามยปัญญา ปัญญา
มันเกิดขึ้นมาอย่างนี้ ถ้าปัญญามันเกิดขึ้นมาอย่างนี้ พิจารณาแล้วมันปล่อย แต่มันไม่ถึงที่สุด พอ
มันไม่ถึงที่สุด กิเลสเป็นนามธรรม กิเลสไม่มีชื่อ กิเลสไม่มีรูปมีร่าง กิเลสไม่มีสิ่งใดเป็นตัวเป็น
ตน แต่มันอนุสัย มันอยู่เต็มหัวใจเลย ถ้ามันอยู่เต็มหัวใจ แล้วเราจะเอาอะไรไปฆ่ามัน เราจะกำจัด
กิเลสได้อย่างไร

ถ้าเรากำจัดกิเลส กิเลสคือพญามาร เพราะมารมันครอบงำหัวใจ พอเราทำความสงบของใจ
เข้ามา ใจมันสงบระงับเข้ามา มารมันก็เบาบางลง เวลาเบาบางลง จิตสงบแล้ว เพราะเบาบางลง
จิตมันสงบได้ พอจิตสงบแล้วมันมีเวลาที่ไม้อยู่ในอำนาจของมาร เราใช้ปัญญาของเรา เรา
พิจารณาสติปัญญา ๔ ของเรา แยกแยะของเราๆ พอแยกแยะของเรา มันแยกแยะเห็นตามความ
เป็นจริง สิ่งก็ตามความเป็นจริง นี่คือภาวนามยปัญญา

ภาวนามยปัญญา สติชอบ งานชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ ความชอบธรรมอย่างนี้
ธรรมจักรมันเคลื่อนตัวของมันไป ถ้าเคลื่อนตัวของมัน ธรรมะจะเจริญรุ่งเรืองแล้ว พิจารณาซ้ำ
แล้วซ้ำเล่าๆ มันปล่อยวางของมันบ่อยครั้งเข้า ความขยันหมั่นเพียรไง ถ้าใครมีความขยันมีความ
หมั่นเพียร พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ สิ่งทีกิเลสมันไม่มีตัวไม่มีตน ถ้ากิเลสมันยึดใจ สักกายทิฐิ
สรรพสิ่งเป็นเรา จิตได้สำนึก เวลาเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “สักแต่ว่า
เธอจงมองโลกเป็นสักแต่ว่า เธอจงมองทุกอย่างเป็นสักแต่ว่า” เราก็มองด้วยความผิวดิน ด้วย
สัญชาตญาณของเรา นี่สักแต่ว่า แต่กิเลสสิ่งที่ไม่มีความมีตนมันอยู่จิตได้สำนึก มันไม่สักแต่ว่ากับ
เราหรอก มันรู้ทันเรา พอเราบอกสักแต่ว่า มันบอกว่ายิ่งกว่าสักแต่ว่า เราบอกสักแต่ว่า มันบอกยิ่ง
กว่าสักแต่ว่าอีก มันเยาะเย้ยถากถางด้วย มันเยาะเย้ย มันถากถาง มันไม่เชื่อหรอก

แต่ถ้าเราพิจารณาของเราละ เราใช้ปัญญาของเราพิจารณาของเราละ ถ้าเป็นภาวนามยปัญญาละ ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา มันพิจารณาของมัน เวลาพิจารณากาย รำพึงไป มันจะเป็นสภาวะแบบใด รำพึงไป ถ้ามันย่อยสลายไป มันย่อยสลายหมด มันไม่มีอะไรเป็นบาทเป็นฐาน มันว่างหมด มันปล่อยวางหมด มันไม่มี ถ้ามันปล่อย มันปล่อยเพราะอะไรละ อ้าว! มันปล่อยเพราะสังขารมึง มันปล่อยเพราะกรรมะมันรุ่งเรื่องไง กรรมะไม่คิดลบไง ถ้ากรรมะคิดลบ มันล้มลุกคลุกคลานไง มันก็สร้างภาพของมันไปว่าสิ่งนั้นเป็นจริงๆ ใจ นี่กรรมะคิดลบ มันก็ไปบวกให้กิเลส

แต่พอจิตเราสงบแล้วเราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง แล้วเราใช้ปัญญาของเราตามความเป็นจริง นี่ภาวนามยปัญญา ถ้าภาวนามยปัญญามันก็เป็นมรรค ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์ นี่ไง มรรคก็คือวิธีการดับทุกข์ วิธีการจะชำระล้าง กิเลส วิธีการที่จะกลั่นกรองมัน ถ้าวิธีการจะกลั่นกรองมัน พิจารณาโดยกำลังบาทฐานของสมาธิ ถ้าบาทฐานของสมาธิ มารกับสมุทัยจะเข้ามาเจือปน เข้ามาสอดแทรกในงานอันนี้ไม่ได้ ถ้าสอดแทรก งานอันนี้ไม่ได้ เวลาเราใช้ปัญญาไปมันก็พิจารณาของมันไป ธรรมจักรมันก็เคลื่อนของมันไป พิจารณาเข้าไป ถ้ามรรคสามัคคี ถ้ามันสมดุลของมัน มันก็ปล่อย

พอมันปล่อยนะ กิเลสไม่มีรูปร่าง กิเลสไม่มีชื่อ เวลามันปล่อย มันปล่อยอะไรละ ปล่อยวิจิกิจฉา สิ้นพตปราคาส ปล่อยสิ่งที่มันเป็นความสงสัย สิ่งของมันเคลือบเคลงในหัวใจ มันมีความเคลือบเคลง จิตได้สำนึกมันเคลือบเคลงเพราะมันฝังมานาน กิเลสมันฝังหัวใจนี้มานาน พอฝังหัวใจมานาน ธรรมะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะเป็นของครูบาอาจารย์เรา แต่จิตที่มันประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันยังไม่เกิดสัจจะความจริง มันไม่ได้เกิดสังขารจริง ถ้าเป็นอาหารก็เป็นอาหารของคนอื่นที่เขาได้กินของเขา แล้วเขาก็เขียนตำราไว้ เราก็คิดว่าอาหารนั้นมันเอร็ดอร่อยขนาดไหน แต่เราก็ไม่เคยเห็น เราก็ไม่เคยเป็นไป

แต่เราประพฤติปฏิบัติขึ้นไป ถ้าเป็นความจริง เราได้กินเอง เราได้ทำศีล เรามีศีล เรามีสมาธิ เรามีปัญญา เรามีวิธีการ คือวิธีการดับทุกข์ คือมีมรรค พอมิมรรค จิตมันก็ได้สัมผัส สัมผัสระหว่างกิเลสกับธรรม เห็นใหม่

ธรรมดิลกหรือธรรมะเป็นบวก พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ กิเลสที่เป็นนามธรรมๆ กิเลสที่มันไม่มีตัวไม่มีตน ไม่มีสิ่งต่างๆ แล้วเราจะไปฆ่าใคร เราจะไปหาใครละ สติปัญญา ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม สิ่งที่ไม่มีความยึดมั่นถือมั่นก็อาศัยสิ่งนี้ มันก็เกาะสิ่งนี้ มันเอาสิ่งนี้ยึดมั่น พออาศัย สิ่งนี้ ธรรมสิ่งเป็นเราๆ มันก็ยึดมั่นถือมั่นของมัน ถ้ามันยึดมั่นถือมั่นของมัน ความยึดมั่นถือมั่น เพราะมันกลัวเป็นกลัวตายเหมือนกัน มันก็จะเกาะสิ่งนี้ไป ไอ้เราก็ก็น่าไม่มีปัญญา ไอ้เราก็ก็น่าเป็นกลัวตายเหมือนกัน สิ่งที่ยึดมั่นว่าธรรมสิ่งเป็นเรา ทุกอย่างเป็นเรา เพราะมีอตฺตา มีอตฺตาถึงมีภพ เพราะมีภพ มันมีตัวตนของเรา เราก็ก็น่าไปกับมันด้วย

แต่เวลารามาศึกษาธรรมขึ้นมา เราประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงขึ้นมา เราปฏิบัติขึ้นมา เราพิจารณาของเรา เวลามันปล่อย มันไม่มีอะไรให้ยึด มันยึดไม่ได้ สิ่งที่เป็นวัตถุธาตุมันก็แปรสภาพของมันเป็นธรรมดา สิ่งที่เป็นนามธรรมมันก็แปรสภาพของมันเป็นธรรมดา ถ้ามันแปรสภาพของมันแล้ว แล้วสันตติ ธาตุรู้ ธาตุมหัศจรรย์มันเป็นอย่างไร เห็นไหม พลังงาน พลังงาน มันเป็นอย่างไร ปฏิสนธิจิต เพราะปฏิสนธิจิตมันถึงเวียนตายเวียนเกิด เพราะปฏิสนธิจิตมันถึงมีภพ เพราะมันมีภพ อวิชชาปุณฺณยา สงฺขารา สงฺขาราปุณฺณยา วิญฺญาณ

หลวงปู่มั่นบอกว่าอวิชชามันเกิดจากไหนละ อวิชชา ใครเป็นพ่ออวิชชา อวิชชามันตั้งอยู่ที่ไหนละ มันอยู่บนฐิติจิต มันอยู่บนภวาสวะ มันอยู่บนภพ ถ้าอยู่บนภพ ภพนี้ แล้วถ้ามารมันครอบครอง เห็นไหม เวลากิเลสมันเป็นบวก มันก็ยึดมั่นถือมั่นของมัน มันยึดครองของมันอยู่อย่างนั้นนะ

ทีนี้ของเรา เราเป็นชาวพุทธ เราจะประพฤติปฏิบัติของเรา เราจะให้ธรรมะเป็นบวก ไม่ให้ธรรมดิลก ถ้าธรรมะเป็นบวกของเรา เก็บหอมรอมริบ เราทำของเราด้วยความหมั่นเพียรของเรา กระเสือกกระสนจะทำขนาดไหน มันเป็นงานของเรา ถ้าเป็นงานของเราละ เราทำ ความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจสงบแล้วมันจะรู้จะเห็นของมันตามความเป็นจริง

เพราะสิ่งใดก็แล้วแต่ที่เราตั้งเล็งสังสัย เราก็ก็น่าพิสูจน์มาแล้วในชีวิตของเราละ ในชีวิตของเรา สิ่งใดที่เราอยากรู้ อยากเห็น เราก็ก็น่าศึกษา เราก็ก็น่าค้นคว้ามาแล้วทั้งนั้น ธรรมะขององค์สมเด็จพระ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็ได้ศึกษามา คุณติ ทางโลกเขาศึกษากัน ๘ ประโยค ๑๐ ประโยค เขาศึกษาจนจบคัมภีร์หมดแล้ว แล้วเขาได้ทดสอบในการปฏิบัติหรือยังล่ะ ถ้าทดสอบในการปฏิบัติให้มันเกิดเป็นความจริงในหัวใจ

ฉะนั้น เรากำลังทดสอบกันอยู่ เรามาประพฤติปฏิบัติ เราจะทดสอบหัวใจของเรา ถ้าเราทดสอบ เราปฏิบัติตามความเป็นจริง มีสติมีปัญหา ถ้าเราไม่มีสติปัญญา มันจะติดลบของมันไปเรื่อยๆ ติดลบแล้วถ้ากิเลสมันบวมนะ มันสร้างภาพว่าเป็นอย่างนั้นๆ มันหลงไหลได้ปลื้มไปไง หลงไหลได้ปลื้มไปเพราะเราไม่มีครูมีอาจารย์คอยบอกคอยเตือนสติ ถ้าครูบาอาจารย์ท่านคอยบอกคอยเตือนสติ เพราะสิ่งที่จะเป็นจริงขึ้นมามันต้องมีเหตุมีผล เหตุผลของเรา เหตุผลของเราที่เราจะทำมันต้องเป็นปัจจัยจัดตั้ง เป็นสันติภูมิจึง

เวลาคนอื่นเขาหลอกลวงกัน เขาบอกว่านี่คนหลอกลวงกัน แต่หัวใจของเรามันมีกิเลสค้นหาความทะยานอยากหลอกลวงเราอยู่ หลอกลวงว่ามันต้องเป็นอย่างนั้น มันต้องเป็นความจริงของมันอย่างนั้น แต่เวลาปฏิบัติไป ความที่เป็นอย่างนี้ นี่ไง ปัญญาที่ว่าเราคาดเราหมาย เราอยากเป็น เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาหมดแล้ว เรารู้มาหมดแล้ว พอเรารู้มาหมดแล้ว หลวงปู่มั่นท่านถึงบอกว่า สิ่งที่ศึกษามาแล้วให้วางไว้ก่อน ให้วางไว้ แล้วเราปฏิบัติตามความเป็นจริง

ถ้าเป็นความจริงของเราเกิดขึ้น ถ้าเป็นความสงบของใจ สุขสงบมาก สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ฉะนั้น จิตสงบเข้ามา จิตสงบเฉยๆ คนที่ทำอัปปนาสมาธิ จิตเดิมแท้นี้ส่องใสๆ จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส เวลาเราภาวนาขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไปนะ สิ่งที่จะส่องใสคงที่ของมันคือพระอนาคามี พระอนาคามีเวลาทำถึงที่สุดแล้ว กามราคะปฏิเสธหมดสิ้น หมดสิ้นไป มันไม่มีแม่ทัพใหญ่ พอไม่มีแม่ทัพใหญ่ จิตมันจะส่องใสของมัน ความส่องใสอย่างนั้นส่องใสคงที่ แต่ถ้าเราทำอัปปนาสมาธิ จิตมันสงบเข้าไปแล้วมันใสอะไรของมัน มันเข้าไปสู่ความส่องใสอย่างนี้ ความส่องใสอย่างนี้ นี่สมาธิใจ

สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ แต่สมาธิเป็นที่พัก เป็นที่ฟื้นฟูกำลัง เป็นที่บำเพ็ญของเรา เห็นไหม บ้านเราสกปรกโสโครก บ้านเรามันมีแต่ความรุงรัง แล้วเราเข้าบ้านเราไม่ได้ เราได้อาศัยเฉยๆ อารมณ์ อารมณ์ความรู้สึกเกิดจากจิต ไม่ใช่จิต ถ้าอารมณ์ความรู้สึกเกิดจากจิต ไม่ใช่จิต มันเข้าบ้านไม่ได้เพราะบ้านมันสกปรกรุงรังไปด้วยอวิชชา ตัณหาความทะยานอยากมันยึดครอง เราเกิดได้แต่อารมณ์ความรู้สึก อารมณ์ความรู้สึกอาศัยชายคาบ้านนี้อยู่ เราไม่เคยเข้าบ้านนี้เลย

ถ้าเรากำหนดพุทโธๆ ถ้าจิตมันสงบเข้ามามันส่องใสๆ ส่องใสอย่างนี้ส่องใสโดยกิเลส ส่องใสโดยที่ยังไม่ได้ชำระล้างสิ่งใด นี่ธรรมะดิลก ธรรมะดิลกนะ “จิตนี้ส่องใส ส่องใสคือนิพพาน มันใสสว่างหมด มันว่างหมด” นี่ธรรมะดิลก

ถ้าธรรมะเป็นบวกละ ถ้าธรรมะเป็นบวก จิตสงบแล้วออกใช้ปัญญา ออกใช้ปัญญามันพิจารณาเป็นขั้นเป็นตอนของมันขึ้นมา มันใช้ปัญญาของมัน พอมันใช้ปัญญา ปัญญาเกิดจากอะไร ปัญญาเกิดจากจิตสงบ พอจิตสงบแล้วมันเป็นบาทเป็นฐาน มรรคก็สมบูรณ์ของมัน เพราะศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าศีล สมาธิ ปัญญา มรรคมันพิจารณาเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป มันปล่อยวางของมันบ่อยครั้งเข้าซ้ำแล้วซ้ำเล่า การปฏิบัติซ้ำคือการกระทำซ้ำ การกระทำซ้ำ ซ้ำเพื่อทดสอบ ทดสอบๆ ทดสอบจนถึงที่สุดนะ ฉะนั้น เวลาคนที่ประพฤติปฏิบัติแล้วล้มลุกคลุกคลาน เวลาพิจารณาแล้วมันปล่อย มันปล่อยแล้วไม่ทดสอบ ไม่ทำซ้ำ

ต้องทำซ้ำ จิปาถะปฏิบัติที่เดียวหนเดียวผ่านพ้นไปเลย แต่พวกเราเวไนยสัตว์ต้องทำซ้ำๆ ซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ กิเลสไม่มีตัวไม่มีตน กิเลสไม่มีชื่อไม่มีเสียง ซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ ซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนถึงที่สุด เวลามันขาดนะ มันขาด พอขาด สังโยชน์มันขาด สักกายทิฐิความเห็นผิด พอมันขาดขึ้นมา สิ่งที่ธรรมะบวก เพราะธรรมะเป็นบวกขึ้นมามันชัดเจนมาก เป็นอนุปปชธรรม ถ้าเป็นอนุปปชธรรม ธรรมะคงที่ ธรรมะคงที่ขึ้นไป แต่ปฏิบัติขึ้นไป พอเราจะเอาต่อเนื่องขึ้นไป พอเอาต่อเนื่องขึ้นไป กิเลสอย่างละเอียดมันมีเล่ห์เหลี่ยมของมัน ในเมื่อกิเลสมันอย่างละเอียด ธรรมะมันก็เลยเป็นลบไป เพราะกิเลสมันบวก

ถ้าเราพิจารณาซ้ำอีก ต้องพิจารณาซ้ำให้ละเอียดขึ้น ถ้าละเอียดขึ้นไปนะ ถ้าธรรมะมันเป็นบวก มันก็ปล่อยวางๆ จนถึงที่สุด ถึงที่สุดนะ มันก็ขาด กามราคะปฏิบัติก็อ่อนลง พอกามราคะปฏิบัติอ่อนลง เราทำต่อเนื่องขึ้นไป ทำต่อเนื่องขึ้นไป ตรงนี้ยิ่งรุนแรง รุนแรงมาก ถ้ามหาสติมหาปัญญา จิตมันสงบแล้วเวลาออกหาของมัน ถ้าออกหาแล้วล้มลุกคลุกคลาน ถ้าธรรมะติดลบมันก็ล้มลุกคลุกคลาน แล้วก็ต่อสู้กันอย่างนั้น

ถ้าธรรมะเป็นบวก มันพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ มันเป็นบวกไปเรื่อย เป็นบวกไปเรื่อย จนเข้าไปถึงที่สุดมันทำลาย ทำลายกามราคะปฏิบัติในหัวใจ ถ้ามันทำลายขึ้นมาแล้ว ทำลายหมดแล้วพิจารณาซ้ำเข้าไปเรื่อยๆ มันทำความสะอาดของมันบ่อยครั้งเข้าๆ เข้าไป จิตเดิมแท้ที่ส่องใส เวลาจิตเดิมแท้ส่องใส มันส่องใส ส่องใสคงที่ ถ้าคงที่อย่างนี้ส่องใส ส่องใสจนผู้ที่ขาดสติจนผู้ที่สติปัญญาไม่สมบูรณ์มันจะว่าเป็นนิพพาน

แล้วถ้าจับไม่ได้ หาสิ่งนี้ไม่ได้ ถ้าทำความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบเข้ามาแล้ว ถ้าจิตของคนสงบแล้วมันใสมันสว่าง มันก็เป็นไปได้ ความส่องใสมันมีส่องใสของสมาธิก็มี ความส่องใสของสมาธินะ คนที่บอกว่าสมาธิแก้กิเลสไม่ได้ แล้วทำความสงบเข้าไปบ่อยครั้งเข้าๆ มันจะส่องใส มันจะใสของมัน รักษาไว้ๆ เดี่ยวก็เสื่อม พอเดี๋ยวมันเสื่อม เพราะมันรักษาสีงั้นไว้ไม่ได้ ในเมื่อมันเป็นอนิจจัง สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง สิ่งใดเป็นอนิจจัง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา แต่ที่มันเป็นส่องใสๆ ส่องใสเพราะมันมีสติปัญญา เห็นไหม เวลาทำสมณะก็ต้องมีสติปัญญา แล้วธรรมะติดลบ ธรรมะติดลบก็คิดว่าสิ่งที่เราใช้ปัญญาแล้วนั่นคือปัญญา นั่นคือปัญญา การชำระล้างกิเลส แต่นั่นคือปัญญาทำความสงบของใจต่างหากละ

เพราะปัญญาที่ทำความสงบของใจ ใจมันสงบแล้ว สงบแล้วมันจะต้องใช้สมาธิ ใช้ความสงบของใจนี้ออกหรือค้น ออกวิปัสสนา ออกทำต่อเนื่องไป ถ้าออกทำต่อเนื่องไปมันก็เป็นขั้นเป็นตอนๆ ขึ้นมา จนถึงที่มันใสสว่างอย่างนี้ จนถึงที่สุด จิตเดิมแท้ส่องใสๆ ส่องใสเพราะเราได้ทำกามราคะปฏิบัติให้มันขาดไป แล้วเราพิจารณาของเราบ่อยครั้งเข้าจนมันเบาบางลงๆ แล้วเบาบางลง ทำอย่างไรต่อไปละ

มันมีของมันนะ ถ้าธรรมดิลกแต่ละขั้นแต่ละตอน มันจะเจริญก้าวหน้าไปได้ยาก ฉะนั้น เรามีครูมีอาจารย์ ครูบาอาจารย์เราคอยชี้แนะ ครูบาอาจารย์เราคอยบอก คอยบอกคอยชี้แนะ ด้วยอุบายนะ ถ้าบอกตรงๆ มันไม่ยอมรับ กิเลสนี้ร้ายนัก เพราะเวลาคำพูด คุณติ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กิเลสเราเต็มหัวใจเลย เราไปยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นของเรา เราบอกเราเข้าใจ เรารู้ไปหมดเลย ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

มันสร้างภาพ มันจินตนาการ มันทำให้เหมือนอย่างนั้นนะ นี่ไง ธรรมดิลก ดิลกอย่างนี้ บอกว่านี่คือปัญญาๆ เพราะเหมือนพระพุทธเจ้าหมด เหมือนพุทธพจน์ เหมือนทุกอย่างหมดเลย แต่สมมุติเจอปนไปตลอดเลย นี่กิเลสมันอาศัยอย่างนั้นอ่อนเนื่องมา มันไม่มีตัวไม่มีตน มันไม่มีชื่อไม่มีเสียง แต่มันไปได้ทุกเรื่อง กิเลสมันเข้ากับความรู้สึกนึกคิดนี้ แล้วไปยึดมั่นถือมั่นทุกอย่างที่มันจินตนาการของมัน

แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราใช้ปัญญาของเราโดยมรรคของเรา มันก็เบาบาง ปฏิบัติซ้ำ ทำซ้ำ พิสูจน์ซ้ำ ทำซ้ำบ่อยครั้งเข้า มรรคมันจะเข้มข้นขึ้น มรรคมันจะชัดเจนขึ้น นี่การกระทำการปฏิบัติ การทำซ้ำๆ ด้วยความเพียรชอบ ด้วยความเพียร ด้วยความวิริยะ ด้วยความอุตสาหะ ด้วยความขยันหมั่นเพียร มันจะเป็นประโยชน์กับจิตดวงนั้น เพราะถ้ามันมีของมันอยู่ มันมีกิเลส ตัณหาความทะยานอยาก เราต้องทำได้ เรามีกิเลส ตัณหาความทะยานอยากอยู่มันต้องจับได้ ของมีอยู่ ของที่กิเลส ตัณหาความทะยานอยากในหัวใจมันมีของมันนะ กิเลสไม่มีชื่อไม่มีเสียง แต่มันมีของมันอยู่ เราพิจารณาซ้ำๆ ด้วยธรรมจักร ด้วยธรรมจักรนะ วิธีการดับทุกข์ วิธีการดับทุกข์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ มันก็ปล่อยซ้ำแล้วซ้ำเล่าเหมือนกัน ปล่อยขนาดไหน เพราะอะไร เพราะกำลังของธรรมจักร กำลังของมรรคมันจะเข้าไปบดบี้ เข้าไป พิสูจน์ตรวจสอบ ซ้ำๆๆ ถึงที่สุดมันต้องจบใจ ถ้ามันจบมันก็เป็นอกุศลธรรม ถ้ามันจบมันก็ขาด ทีนี้ถ้ามันทำซ้ำๆอย่างนี้ ธรรมะมันถึงจะเป็นบวก ธรรมะมันถึงเจริญรุ่งเรือง ไม่ดิลก

ดิลกเพราะกิเลส ดิลกเพราะความมั่งง่าย ดิลกเพราะความสะเพร่า ดิลกเพราะว่าขายก่อนซื้อ ดิลกเพราะเราคิดว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ เราไปให้ค่ากันเองไง นี่ไง ถ้าธรรมดิลก

เป็นอย่างนี้ ธรรมะติดลบเพราะกิเลสมันตัวอ้วนๆ กิเลสมันครอบงำ ทั้งๆ ที่ประพฤติปฏิบัตินะ ทั้งๆ ที่เราจะต่อสู้กับกิเลส ความจริงของเราเกิดขึ้นแบบนี้ แล้วเราก็ไม่มีสติ ไม่เฉลียวใจเลย แต่ครูบาอาจารย์ของเราที่ล้มลุกคลุกคลานมา ท่านเฉลียวใจของท่านก่อน เพราะท่านเฉลียวใจ ท่านถึงได้แยกแยะ ท่านถึงได้ย้อนกลับมา ถ้าย้อนกลับมา แล้วพอได้ผ่านสัจจะความจริงไปแล้วมันยังเห็นโทษของกิเลสไง เห็นโทษของกิเลส เห็นเล่ห์เห็นเหลี่ยม เห็นเล่ห์กลของมัน แล้วเล่ห์กลนี้มันอยู่ที่ไหนล่ะ

ถ้ากิเลสของใครก็แล้วแต่ มันเป็นเรื่องของเขา ไม่เกี่ยวกับเรา สิ่งต่างๆ นี่มันอยู่ในใจเรา ทั้งนั้นนะ เราจะมีปัญญาอย่างไร เราจะมีสถานะ เห็นไหม คุณิ ชีวิตที่เป็นบวกและเป็นลบก็แล้วแต่ ชีวิตของเขาก็เป็นชีวิตของเขา นั่นชีวิตทางโลก ถ้าชีวิตเป็นบวก เขาก็ประสบความสำเร็จของเขา นั่นแค่ชีวิตของเขา

แต่ธรรมะล่ะ ถ้าธรรมะเป็นบวกเป็นลบมันเป็นความจริงของเราละ ถ้ามันเป็นความจริงของเรา สิ่งของมันเกิดขึ้นมามันก็เป็นกิเลสของเราไง แล้วกิเลสมันไม่มีชื่อไม่มีเสียง ไม่บอกกล่าวว่ามันอยู่ที่ไหน มันอยู่กับอะไร แต่มันอยู่กับอารมณ์ความรู้สึกเราตลอด มันอยู่กับความรู้สึกนึกคิด มันอยู่กับความปรารถนาความต้องการทุกอย่างเลย แล้วทำอะไรล่ะ ทำอย่างไรก็ไม่ได้ ก็ต้องทำความสงบของใจ

ถ้าใจมันสงบขึ้นมา ใจสงบ ธรรมะบวกและลบไปเรื่อยๆ มันจะบวก บวกต่อเมื่อเราทำประสบความสำเร็จ มันจะลบ ลบต่อเมื่อกิเลสมันเข้มแข็ง ถ้ากิเลสมันเข้มแข็งนะ ธรรมะเราเป็นลบ แล้วกิเลสมันขี้คอ แต่ถ้าธรรมะเป็นบวก กิเลสมันก็เบาบางลง ทำปฏิบัติของเราไปถึงที่สุด พอถึงที่สุด มันจะปกอลอกให้กิเลสออกจากใจเป็นชั้นๆ เข้าไป จนมันฟ้องใส ฟ้องใสนั่นล่ะคือ อวิชา

สิ่งที่เป็นอวิชา สิ่งทีกิเลสไม่มีตัวไม่มีตน มันอาศัยสิ่งนี้ อาศัย อวิชาปจฺจุยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจุยา วิญญานํ อาศัยธาตุ อาศัยขันธ เห็นไหม ภารา หเว ปญฺจกฺขนฺธา เวลาสิ้นกิเลสไป ภารา หเว ปญฺจกฺขนฺธา ขันธนี้เป็นภาระ แต่ขณะที่ยังมีกิเลสอย่างละเอียดอยู่ ตัวมันเองเป็น

อวิชา มันอาศัยธาตุอาศัยขั้นธ้อออกไปหาเหยื่อ ที่ว่ากิเลสไม่มีตัวไม่มีตน แต่อาศัยธาตุ อาศัยความคิด ไปกับความคิด ไปกับความรู้สึก ไปกับจินตนาการ ไปกับเราทุกๆ อย่างเลย แต่เพราะเรามีอำนาจวาสนา เพราะกรรมะเราเป็นบวก เราถึงกำจัดเป็นชั้นๆ เข้าไป จนถึงที่สุดมันเข้าไปถึงต้นตอ ไปถึงที่ตัวของมันเอง มันไม่มีอาการสืบต่อออกไป

ธรรมคามันอาศัยความรู้สึกนึกคิด อาศัยขั้น ๕ สร้างผลประโยชน์ของมัน สร้างความยึดมั่นถือมั่นของมัน สร้างแต่แรงปรารถนาของกิเลส แต่ไม่ใช่กรรม แต่เวลาเราทำความสงบของใจเข้ามา ใจสงบแล้วเราพิจารณาของเรามันถึงเป็นกรรม พอเป็นกรรมขึ้นมามันก็ชำระล้างเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป จนถึงที่สุดมันไปอยู่ในคูหาของจิต มันไปอยู่บนภวสวะ แล้วเรามีสติมีปัญญา เพราะในการประพฤติปฏิบัติ ถ้ากรรมะมันเป็นบวก เราดูเราเห็นนั่นคือประสบการณ์ การทำซ้ำๆ จนมันขาดมันยังยืนยันกับหัวใจ มันเป็นปัจจัยตัดตั้ง สันติภูฏิกโก ยืนยันในหัวใจ แล้วพิจารณาต่อเนื่องขึ้นไป มันมีเล่ห์กลของมันเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป

แต่ปฏิบัติแล้วเวลามันขาด ขาดครั้งที่ ๑ เป็นโศดาบัน ขาดครั้งที่ ๒ สกิทาคามี แล้วถ้าติดละ แล้วถ้าเดินหน้าต่อไป ถ้าไปขาดครั้งที่ ๓ ระเบิดในหัวใจ เป็นอนาคามี อนาคามี แล้วต่อเนื่องไปละ จะต่อเนื่องไปอย่างไรละ

สิ่งที่ประสบการณ์ของใจที่มันเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมามันยืนยันกับเรา แล้วถ้ามีครูบาอาจารย์ท่านพยายามชี้แนะ ถ้าเราไปพิจารณาจนเศษส่วนแล้ว เราก็อ่าเราก็ครบสมบูรณ์ของเราแล้ว มันสว่างไสว มันผ่องใส มันมีความแว้งแว้ง...นั่นน่ะกองจี้ควาย แต่ถ้าเรายังไม่ถึงกองจี้ควาย ว่านั่นนิพพานนะ นั่นมันสมบัติมหาศาลนะ

แต่ถ้าเราจับได้ เราจับได้แล้วเราพิจารณาของเรา อรหัตตมรรคมันมีกำลังของมัน มันจับได้ พอมันจับได้ มันพิจารณาของมันนะ สิ่งที่ว่าว่างๆ สิ่งที่มันแว้งแว้ง สิ่งที่มันผ่องใส พอมันทำลายแล้วนะ กองจี้ควาย กองจี้ควาย กองจี้ควายกับสังขธรรมมันแตกต่างกันอย่างไร

ถ้าธรรมดิลปมันมีแต่ความลุ่มลึกคลุกคลาน แล้วไปบวกกับกิเลส แต่ถ้ากรรมเป็นบวก กิเลสมันโดนลบออกไปเรื่อยๆ เป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป อันนี้สำคัญ พอถึงที่สุด ทำลายความผ่อง

โส ทำลายสิ่งที่เราคาดหมาย เพราะมีคาดมีหมาย มีการยึดว่าสิ่งนี้เป็นธรรมดาๆ พอทำลายจบ หมดที่
ยึดที่หมาย หมดที่อยู่ที่อาศัย หมดสิ่งที่รับสภาวะของวิญญูะ จบ

พอจบแล้ว สิ่งที่ว่า **ภารา หเว ปญฺจกฺขนุชา** ชั้นมันเป็นภาระทั้งสิ้น พอมันจบแล้วมันปล่อยวางหมด มันจบ
สิ้นกระบวนการของมัน นี่ไง ถ้าธรรมะเป็นบวก บวกอย่างนี้ บวกถึงที่สุด ถ้าเราปฏิบัติดีมีลูกคลุกคลานก็เรื่องของเรา เราทำ
เพื่อประโยชน์กับเราเนาะ เอวัง